

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ**

КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

До захисту допущено:

Завідувач кафедри

_____ Гелена ЛИСЕНКО

«__» _____ 20__ р.

Дипломна робота

на здобуття ступеня бакалавра

**за освітньо-професійною програмою «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – німецька»**

спеціальності 035 «Філологія»

**на тему: «Лінгвопрагматичні та лінгвостилістичні характеристики
німецьких репортажів сучасного медійного дискурсу»**

Виконала:

студентка IV курсу, групи ЛН-61

Боренко Марії Сергіївни _____

Керівник: к. філол. наук, доцент

Лазебна О. А. _____

Рецензент: к. пед. наук, доцент

Тікан Я. Г. _____

Засвідчую, що у цій дипломній роботі
немає запозичень з праць інших авторів
без відповідних посилань.

Студентка _____

Київ – 2020 року

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет лінгвістики
Кафедра теорії, практики та перекладу німецької мови

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність – 035 «Філологія»

Освітньо-професійна програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____Гелена ЛИСЕНКО

« ___ » _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ
на дипломну роботу студентці

Боренко Марії Сергіївни

1. Тема роботи «Лінгвопрагматичні та лінгвостилістичні характеристики німецьких репортажів сучасного медійного дискурсу», керівник роботи Лазебна Олена Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент, затверджені наказом по університету від « ___ » _____ 2020 р. No _____

2. Термін подання студентом роботи 01.06.2020.

3. Вихідні дані до роботи: дипломна робота присвячена лінгвопрагматичному та лінгвостилістичному дослідженню німецьких репортажів у сучасному медійному дискурсі у перекладацькому аспекті.

4. Зміст роботи:

Робота складається з:

- Анотації українською мовою
- Анотації німецькою мовою
- Вступу
- Розділу 1 та висновків до нього
- Розділу 2 та висновків до нього
- Розділу 3 та висновків до нього
- Загальних висновків
- Резюме німецькою мовою
- Списку використаної літератури.

5. Перелік ілюстративного матеріалу (із зазначенням плакатів, презентацій тощо) ---

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Подання теоретичної частини роботи на перевірку науковому керівнику	23.03.2020	
2.	Подання практичної частини роботи на перевірку науковому	4.05.2020	

	керівнику		
3.	Подання дипломної роботи на перевірку на плагіат	25.05.2020	
4.	Подання дипломної роботи на рецензування	1.06.2020	

Студент

Марія БОРЕНКО

Керівник

Олена ЛАЗЕБНА

АНОТАЦІЯ

Актуальність дослідження. Лінгвістичні дослідження наразі проводяться не тільки на рівні слів, речень або тексту, а й на надтекстовому, дискурсивному рівні з урахуванням екстралінгвістичних чинників та одним з найцікавіших видів дискурсу, з точки зору мовного аналізу, можна назвати медіа-дискурс, одним з видів якого є репортаж. Актуальним є і комплексний аналіз німецьких репортажів, виділення основних особливостей жанру та його перекладу.

Визначено поняття «дискурс» й основні поняття та особливості медійного дискурсу, виокремлено основні закономірності в мові німецьких репортажів, проаналізовано німецькі репортажі згідно з основними ознаками, здійснено аналіз перекладу німецьких журнальних репортажів українською мовою й визначено основні перекладацькі трансформації, використані при перекладі німецьких репортажів українською мовою.

Дослідження базується на репортажах німецьких журналів “Der Spiegel”, “Stern”, “Die Zeit”, “Die Zeit. Wissen” та “Focus” 2019-2020 років. Загалом було проаналізовано більше 300 репортажів, більше 100 з яких були проаналізовані з точки зору перекладу.

У першому розділі розглянуто основні поняття та особливості дискурсу, типологію дискурсу, медіа-дискурс та його особливості.

У другому розділі розглянуто відмінності репортажу та особливості текстів німецького журнального репортажу.

У третьому розділі розглянуто прийом прагматичної адаптації та перекладацькі трансформації, що найчастіше використовуються при перекладі німецьких репортажів українською мовою.

Ключові слова: дискурс, медіа-дискурс, школи аналізу дискурсу, німецький журнальний репортаж, перекладацькі трансформації.

INHALTSANGABE

Relevanz der Forschung. Die sprachwissenschaftliche Forschung wird derzeit nicht nur auf der Ebene von Wörtern, Sätzen oder Texten durchgeführt, sondern auch auf der supratextuellen, diskursiven Ebene, wobei extralinguistische Faktoren berücksichtigt werden und eine der interessantesten Arten von Diskursen im Sinne der sprachlichen Analyse als Mediendiskurs bezeichnet werden kann, von denen eine Berichterstattung ist. Relevant ist auch eine umfassende Analyse deutscher Berichte, in der die Hauptmerkmale des Genres und seine Übersetzung hervorgehoben werden.

Ziel der Arbeit ist es, die deutsche Berichterstattung als besondere Art des Mediendiskurses zu studieren.

Aufgaben: Probleme bei der Definition des Begriffs "Diskurs" identifizieren; Analyse von Ansätzen zur Analyse des Diskurses der wichtigsten Analyseschulen; die grundlegenden Konzepte und Merkmale des Mediendiskurses identifizieren; die Hauptmuster in der Sprache der deutschen Berichterstattung hervorheben; deutsche Berichte nach den Hauptmerkmalen analysieren; die Übersetzung deutscher Zeitschriftenberichte ins Ukrainische zu analysieren; Extraktion der wichtigsten Übersetzungstransformationen bei der Übersetzung deutscher Berichte ins Ukrainische.

Die Studie basiert auf Berichten der deutschen Magazine Der Spiegel, Stern, Die Zeit und Die Zeit. Wissen "und,, Fokus "2019-2020. Insgesamt wurden mehr als 300 Berichte analysiert, von denen mehr als 100 im Hinblick auf die Übersetzung analysiert wurden.

Die Arbeit besteht aus drei Abschnitten mit Schlussfolgerungen zu jedem von ihnen, allgemeinen Schlussfolgerungen und einer Liste von Referenzen.

Der erste Abschnitt befasst sich mit den grundlegenden Konzepten und Merkmalen des Diskurses, der Typologie des Diskurses, dem Mediendiskurs und seinen Merkmalen.

Im zweiten Abschnitt werden die Unterschiede zwischen dem Bericht und den Merkmalen der Texte des Berichts der deutschen Zeitschrift erörtert.

Im dritten Abschnitt wird die Methode der pragmatischen Anpassung und Übersetzungstransformationen erörtert, die am häufigsten bei der Übersetzung deutscher Berichte ins Ukrainische verwendet wird.

Schlüsselwörter: Diskurs, Mediendiskurs, Schulen der Diskursanalyse, Berichterstattung deutscher Magazine, Übersetzungstransformationen.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	5
INHALTSANGABE	6
ВСТУП	10
РОЗДІЛ I ДИСКУРС ТА МЕДІА-ДИСКУРС ЯК СКЛАДОВІ ЛІНГВІСТИКИ ТА КОМУНІКАЦІЇ	13
1.1 Поняття та особливості дискурсу	13
1.2 Школи аналізу дискурсу	14
1.2.1 Французька школа аналізу дискурсу.....	15
1.2.2 Англо-американська школа аналізу дискурсу	15
1.2.3 Німецька школа аналізу дискурсу	16
1.3 Типологія дискурсу	18
1.4 Поняття медіа-дискурсу.....	21
1.5 Особливості медійного дискурсу.....	22
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I.....	25
РОЗДІЛ II РЕПОРТАЖ ЯК СКЛАДОВА ДИСКУРСУ ЗМІ.....	28
2.1 Відмінності репортажу від інших жанрів медійного дискурсу	28
2.2 Особливості текстів журнального репортажу	31
2.2.1 Стиль репортажу	31
2.2.2 Фактуальність	32
2.2.3 Об'єктивність та суб'єктивність.....	35
2.2.4 Лексичні одиниці.....	39
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II.....	42
РОЗДІЛ III ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ РЕПОРТАЖІВ	45
3.1 Прагматична адаптація	45
3.2 Додавання	46
3.3 Опущення	47
3.4 Заміна	49
3.5 Генералізація	50
3.6 Компенсація	51
3.7 Антонімічний переклад.....	52
3.8 Зміна порядку слів	53
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III	56

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	58
ZUSAMMENFASSUNG.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	66

ВСТУП

У сучасному світі людині необхідно постійно бути в курсі всіх подій, що відбуваються в світі. Важливу роль в цьому відіграють засоби масової інформації, такі як Інтернет і телебачення, газети і журнали. Оперативна подача гострих проблем висуває особливі вимоги до автора репортажу, який прагне не тільки проінформувати читача про актуальну подію, а й одночасно вплинути на нього. Автори текстів ЗМІ хочуть залучити читача, зацікавити його, і тому використовують всі представлені в мові засоби впливу. Експресія таких типів тексту, як замітка, репортаж, інтерв'ю, хроніка й інших, обумовлює постійний інтерес до дослідження мови ЗМІ.

Актуальність дослідження полягає в тому, що лінгвістичні дослідження сьогодні проводяться не тільки на рівні слів, речень, тексту, а й на надтекстовому, дискурсивному рівні з урахуванням екстралінгвістичних чинників та серед різних видів дискурсу одним з найцікавіших, з точки зору мовного аналізу, можна назвати медіа-дискурс, що відрізняється досить складною багатовимірною структурою. Саме репортаж, будучи одним з основних жанрів публіцистики, найкращим чином дозволяє розкрити і продемонструвати специфіку сучасних ЗМІ. Актуальним є і комплексний аналіз німецьких репортажів, виділення основних особливостей жанру та його перекладу.

Метою роботи є дослідження німецьких репортажів, як особливого різновиду медійного дискурсу.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні **завдання**:

1. проаналізувати проблему визначення поняття «дискурс»;
2. розглянути основні школи аналізу дискурсу;
3. виділити особливості та основні типи дискурсу;
4. розглянути основну поняття та особливості медійного дискурсу;
5. визначити певні закономірності в репортажах;
6. зробити аналіз німецьких репортажів за основними ознаками;
7. зробити аналіз перекладу репортажів німецькомовних журналів;

8. виділити основні перекладацькі трансформації, які використовуються при перекладі репортажів у сучасній німецькій мові.

Об’єктом дослідження виступають репортажі німецькомовних журналів.

Предметом дослідження є лінгвопрагматичні та лінгвостилістичні особливості репортажів у німецьких журналах у перекладацькому аспекті.

Матеріалом дослідження є німецькомовні журнали “Der Spiegel”, “Stern”, “Die Zeit”, “Die Zeit. Wissen” та “Focus” 2019-2020 років.

Мета та завдання дипломної роботи визначили вибір **методів дослідження**:

- описовий метод для виокремлення основних особливостей репортажів та їх перекладу;
- порівняльно-історичний метод для порівняння визначень та класифікації термінів за різними вченими;
- зіставний метод для зіставлення текстів репортажів та їх перекладу задля виявлення певних закономірностей в цих текстах та особливостей їх перекладу;
- кількісний метод та елементи статистичного аналізу для опрацювання емпіричного матеріалу;
- метод лінгвостилістичного аналізу для виокремлення стилістичних особливостей тексту німецьких репортажів.

Публікації. Основні положення дослідження висвітлено у тезах доповіді у збірнику матеріалів II науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку філології та лінгвістики», 29-30.05.2020 р.

Структура роботи обумовлена метою та основними завданнями дослідження. Дипломна робота складається з трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, у яких викладено результати проведеного дослідження, сформульовано його основні висновки й окреслено можливі перспективи подальших досліджень, списку використаної літератури. Обсяг

дипломної роботи разом з бібліографією складає 72 сторінок: основний текст – 68 сторінок.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначаються об'єкт, предмет, мета, завдання та методи дослідження, окреслено емпіричний матеріал.

У **першому** розділі пояснюються основні поняття, їх типологія та особливості.

Другий розділ курсової роботи присвячено аналізу практичної літератури та виокремленню певних закономірностей.

В **третьому** розділі виділені основні особливості перекладу німецьких репортажів.

У **загальних висновках** підбиваються загальні підсумки проведеного дослідження.

РОЗДІЛ І

ДИСКУРС ТА МЕДІА-ДИСКУРС ЯК СКЛАДОВІ ЛІНГВІСТИКИ ТА КОМУНІКАЦІЇ

1.1 Поняття та особливості дискурсу

На сучасному етапі розвитку лінгвістики всі мовні явища розглядаються в їх зв'язку з мовною особистістю, з ситуацією спілкування, тому в кінці ХІХ - початку ХХ ст вченими був введений термін «дискурс», під яким спочатку і розумівся не просто текст, а мова, тобто текст в реальній ситуації спілкування.

Поступово поняття «дискурс» набуло безліч різних визначень, кожне з яких в тій чи іншій мірі відображає зазначену суть явища. Так, наприклад, розуміння дискурсу як діалогу представлено у Т. ван Дейка: у вузькому сенсі дискурс являє собою текст або розмову, тобто вербальну складову комунікативної дії; під дискурсом розуміється «завершений або тривалий продукт», письмовий чи мовний результат комунікативного дії, який інтерпретується реципієнтами [43, с. 80-81].

Дискурс в широкому сенсі розуміється Т. ван Дейком як «комплексна комунікативна подія, що відбувається між мовцем та слухачем в процесі комунікативної дії в певному часовому, просторовому та іншому контекстах. Ця комунікативна дія може бути мовна, письмова, мати вербальні і невербальні складові. Типові приклади - буденна розмова з другом, діалог між лікарем і пацієнтом, читання газети» [43, с. 197].

Структурою дискурсу займалися Т. А. ван Дейк і ряд інших вчених. Дослідження, пов'язані з цим, можна знайти в роботах Є. В. Падучевої, Т. Гівона, В. Манна, Е. Шеглоффа, А. Н. Баранової, Г. Є. Крейдліна, Є. С. Кубрякової, О. В. Александрової та інших.

Дискурс може визначатися як «мова в мові», «особливий світ», система комунікації з реальним і потенційним вимірами, вербалізована мовно-розумова діяльність, рівень свідомої дії в комунікації та ін.

В роботі В. Г. Борботько «Принципи формування дискурсу: Від психолінгвістики до лінгвосинергетики» представлена лінгвосинергетична

теорія дискурсу, згідно з якою дискурс - комунікативна інтеракція, нелінійний зв'язок підготовчої фази (профази - висловлювання, що містить установку на обговорення певної теми, тобто сигнал, команда) і виконавчої фази (епіфази - вербальних резонансів, в яких задана тема отримує своє смислове розгортання, тобто відповідні репліки, фрази, виконання команд) [4, с. 28].

Дискурс може бути визначений як вписана в комунікативну ситуацію мова. Дискурс – це мова, занурена в життя [16, с. 17]. Поняття дискурсивного історично означає логічну пов'язаність, доказовість. Значення поняття “дискурс” характеризує мовленнєві акти, мовлення, а не мову. У лінгвістичній літературі під терміном “дискурс” розуміють не просто акт мовлення, а конкретну ситуацію, позамовний контекст і невисловлені цілі й наміри, які цей акт мовлення супроводжують [29, с. 52].

Основними властивостями дискурсу називаються зв'язність, ієрархічність та безперервність. Зв'язність в дискурсі забезпечується наявністю так званих дискурсивних маркерів. За словами С. Левінсона вони «вказують тільки, яким чином висловлювання, в якому вони містяться, стає відповіддю, або продовженням, попереднього дискурсу» [45, с. 197-198].

Всі елементи дійсності опосередковані дискурсом, виражені дискурсом, реалізуються через дискурс. З лінгвістичної точки зору, дискурс не є ізольованою текстовою або діалогічною структурою, а складним комунікативним явищем, що включає суспільний контекст, що дає уявлення і про учасників комунікації, і про процеси витворення й сприйняття повідомлень, і про глибші суспільно–політичні процеси [19, с.206].

1.2 Школи аналізу дискурсу

Серед підходів до аналізу дискурсу можна виділити французьку, англо-американську і німецьку традиції. Французька школа, починаючи з Мішеля Фуко, звернулася до ідеологічної складової дискурсу, до питання про те, як в мові відображаються панівні тенденції суспільства.

1.2.1 Французька школа аналізу дискурсу

Французька школа аналізу дискурсу, чию методологічну основу складає структуралізм, виникла в 60-х роках 20 століття та за основу має, в першу чергу, філософське, історичне, соціокультурне, а також політико-ідеологічне дослідження дискурсу, а не власне лінгвістичне.

Французька школа традиційно виділяє наступні значення терміну «дискурс»:

1. Еквівалент поняття «мова»
2. Одиниця, що за розмірами є більшою, ніж фраза
3. Вплив висловлювання на отримувача з урахуванням ситуації висловлювання
4. Бесіда, як основний тип висловлювання
5. Мова з позицій мовника на протипагу оповідання, яке не враховує такої позиції
6. Використання одиниць мови, їх мовна актуалізація
7. Соціально або ідеологічно обмежений тип висловлювання
8. Теоретичний конструкт, призначений для дослідження умов виробництва тексту [35, с. 26-27].

Французька школа, яка вважається однією з фундаментальних в дослідженні дискурсу, вивчає його в широкому аспекті, поєднуючи дискурс-аналіз з іншими напрямками та розвиваючи нові підходи до аналізу тексту з суміжними з дискурсом мовними явищами.

1.2.2 Англо-американська школа аналізу дискурсу

В рамках англо-американської школи аналізу дискурсу, дискурс прирівнюється до діалогу та розуміється як зв'язна мова та як дискурсивна практика, яка містить в собі виробництво та сприйняття текстів та яка здійснюється у рамках широкого соціального контексту [39, с. 110-111].

У статті «Дискурс-аналіз» (1952) Ж. Харіс розуміє дискурс з формальної точки зору у рамках структуралістичної парадигми, без урахування

комунікативного контексту та соціальних факторів, як послідовність речень, таким чином роблячи спробу вийти за межі речення, при цьому не обмежуючи дискурс в об'ємі та відносячи до нього як діалогічні, так і монологічні висловлювання [44, с. 3].

М. Стаббс виділяє 3 основні характеристики дискурсу:

1. В формальному відношенні — це одиниця мови, що за об'ємом перевершує речення
2. У змістовному плані дискурс зв'язаний з використанням мови в соціальному контексті
3. За своєю організацією дискурс є інтерактивним, а тобто діалогічний [51, с. 1].

Відповідно до визначень англо-американської школи аналізу дискурсу, дискурс є процесом мовної діяльності, результат якої фактично прирівнює поняття дискурсу та тексту.

1.2.3 Німецька школа аналізу дискурсу

Для німецької школи, основу якої складає концепція представника французької школи М. Фуко, пріоритетом є мовна сторона процесу, а під дискурсом розуміється сукупність текстів з однією тематикою, висуваючи на перше місце їх якісний, а не кількісний склад, та розглядається як мовне відображення політико-ідеологічної та соціокультурної практики, «впорядковане та систематизоване особливим чином використання мови, за яким стоїть особлива, ідеологічно та національно-історично обумовлена ментальність» [40, с. 13]. З цієї позиції У. Маас визначає дискурс як «відповідну мовну формацію по відношенню до соціально та історично визначеній громадській практиці» [47, с. 204].

Д. Бусе та В. Тойберт розглядають дискурс як «сукупність текстів, зв'язаних тематично, семантично, хронологічно, типологічно, текстів, що відносяться до певної комунікативної сфери та, які містяться в історичному,

культурному, соціальному, економічному, політичному та інших контекстах» [42, с. 14].

Німецька школа аналізу дискурсу представлена також в роботах Й. Хабермаса, Й. Лінка, З. Егера, Н. Яних та ін.

До найпізніших розробок можна віднести лінгвістичний аналіз дискурсу як багатоступеневої освіти (DIMEAN), запропонований німецьким вченим Ю. Шпіцмюллером. Його аналіз заснований на двох підходах до дослідження текстів і дискурсу І. Варнке. Згідно Варнке, виділяються монотекстовий і транстекстовий підходи [50]. В рамках монотекстового підходу досліджуються окремі тексти як частини дискурсу, тобто із залученням екстралінгвістичного контексту їх породження/сприйняття. Транстекстовий підхід передбачає дослідження цілого ряду, корпусу текстів як єдиного цілого, що становить дискурс. Ця кількість текстів має загальні структурні, мовностилістичні, комунікативно-прагматичні і когнітивні ознаки [6, с. 12].

За методом DIMEAN проводиться дослідження на внутрішньотекстовому і транстекстовому рівнях. Внутрішньотекстовий рівень виділяється при монотекстовому, а транстекстовий - при транстекстовому підході [50].

Спочатку проводиться первинний аналіз корпусу текстів, який передбачає виділення примітних мовних феноменів в конкретному текстовому екземплярі. Далі відбувається систематизація виділеного на трьох внутрішньотекстових рівнях: на рівні слів, пропозицій і текстових структур.

На рівні слів виділяються ключові слова, номінації, okazіоналізми.

Під пропозицією розуміється зв'язок мовника з висловлюванням [50].

Та врешті-решт враховується структура тексту. Перш за все відзначається вживання слів певних лексичних полів, стратегії і характер розгортання тексту, його функціональне навантаження та приналежність до певного типу тексту. Крім того, береться до уваги візуальна структура тексту, зокрема, дизайн, друк, ілюстрації, характер носія інформації (друкований / цифровий).

На транстекстовому рівні аналізу, при аналізі дискурсу як особливого мовного і соціального явища важливим є дослідження історичного, політичного

та соціального фону повідомлення, панівної ідеології та менталітету, опис типових ситуацій і скриптів, структури розвитку ситуацій, а також характеру інтертекстуальності текстів всередині дискурсу.

Поєднувальною ланкою між внутрішньо- та транстекстовими рівнями стають мовники, на текст впливають такі характеристики мовників, як соціальні ролі, статус, форма і сфера комунікації, середовище спілкування, тип тексту та інші [50].

1.3 Типологія дискурсу

Для детального вивчення будь-якого явища необхідно створити його типологію. Це положення повною мірою стосується й дискурсу. Проблему типології дискурсу в своїх роботах так чи інакше зачіпали багато дослідників: проф. Карасик В. І., Прохоров Ю. Є., проф. Кашкін В. Б., Різдвакий Ю. В., Т. ван Дейк та ін. При цьому слід зауважити, що всі дослідники пропонують свої варіанти класифікації, засновані на різних умовах, обумовлених особистою позицією кожного з них.

Традиційною основою класифікації є канал передачі інформації. Відповідно до даного критерію, дискурс ділиться на усний та письмовий.

Проте, досить часто в реальній комунікації усний і письмовий дискурс переплітаються: в процесі спілкування комуніканти можуть робити якісь записи або ж передавати один одному певну інформацію в письмовому вигляді. Саме тому професор Кашкін В. Б. виділив також гібридний тип дискурсу, який поєднує в собі ознаки усного та письмового типів [17, с. 20].

У зв'язку з розвитком сучасних електронних засобів комунікації Юсупова Т. С. говорить і про новий тип дискурсу, заснований на електронному способі передачі інформації. Сюди включаються обмін повідомленнями в чатах, спілкування за допомогою СМС та ін. Цей тип дискурсу характеризується скороминущістю, неформальністю, застосуванням графічних способів передачі повідомлень [41, с. 13].

Загнітко А. П. та Кашкін В. Б. виділяють монологічний та діалогічний тип дискурсу. Але також існує така форма спілкування, як полілог, а саме — спілкування декількох комунікантів, яка відповідно вказує на існування полілогічного типу дискурсу.

Наступною основою класифікації є те, на кого він орієнтований. Відповідно до цього виділяють персональний (особистісно-орієнтований) і інституціональний (статусно-орієнтований) типи дискурсів. У першому випадку мовець виступає як особистість зі своїм внутрішнім світом, у другому випадку - як представник певного соціального інституту. Професор Карасик В. І. виділяє дві різновидності особистісно-орієнтованого дискурсу: побутовий і буттєвий.

Побутове спілкування відбувається між добре знайомими людьми, воно зводиться до підтримки контакту і вирішенню повсякденних проблем.

Цей тип дискурсу характеризується спонтанністю, сильною ситуативною залежністю, яскраво вираженою суб'єктивністю, порушенням логіки і структурної оформленості висловлювань. З точки зору фонетики тут є нормою нечітка побіжна вимова. Спілкуючись на побутовому рівні, люди вдаються до зниженої і жаргонної лексики, хоча статистично розмовні слова становлять не більше 10% лексичного фонду висловлювань в розмовній мові.

Побутовий дискурс відрізняється тим, що адресат повинен розуміти адресанта з півслова.

На відміну від побутового, в буттєвому дискурсі робляться спроби розкрити свій внутрішній світ у всьому його багатстві, спілкування носить розгорнутий характер, використовуються всі форми мови на базі літературної мови. Буттєве спілкування є переважно монологічним і представлене творами художньої літератури та філософськими і психологічними інтроспективними текстами.

Професору Карасику В. І. також належить розробка типології дискурсу за прагмалінгвістичним критерієм. В якості основ для розрізнення типів дискурсу пропонуються наступні параметри: одноплановість / багатоплановість сенсів;

заданість / відкритість реакції; серйозність / несерйозність спілкування; кооперативність / конфліктність спілкування; пріоритет змісту / форми спілкування; конкретність / абстрактність тематики.

Виходячи із запропонованих параметрів, вчений виділяє такі типи дискурсу, як: одновимірний / багатовимірний; сценарний / несценарний; серйозний / гумористичний; етикетний або кооперативний / агональний; інформативний / фасцінативний; перформативний / аргументативний [15, с. 320-321].

На наш погляд, дана класифікація повинна бути дещо звужена й узагальнена, оскільки вона не відображає все різноманіття можливих типів дискурсу.

У колективній монографії «Сучасні теорії дискурсу» Русакова О. Ф. пропонує свою типологію дискурсу. Вона виділяє наступні типи дискурсів: дискурси повсякденного спілкування (побутові розмови, дружні бесіди та ін.); інституціональні дискурси (юридичний, адміністративний та ін.); публічний дискурс (дискурс громадських ініціатив та виступів, дипломатичний, PR-дискурс); політичний дискурс (дискурс політичних ідеологій, політичних інститутів, політичних акцій); медіа-дискурси; арт-дискурси; дискурс ділових комунікацій (дискурс ділових переговорів, бізнес-комунікацій); маркетингові дискурси (дискурс реклами, продажів та ін.); академічні дискурси (дискурс наукових співтовариств, гуманітарних дисциплін); культурно-світоглядні дискурси (дискурси культурних епох, філософських і релігійних течій) [33, с. 29].

Єдиного погляду на типологію дискурсу не існує, тому науковці пропонують різні варіанти класифікації дискурсу.

Ми вважаємо, що дискурс варто класифікувати за декількома критеріями, наприклад: усний або письмовий, монологічний, діалогічний або полілогічний дискурс, серйозний або гумористичний, публічний, політичний дискурс або дискурс повсякденного спілкування тощо.

1.4 Поняття медіа-дискурсу

З розвитком ЗМІ та поширенням віртуальної інформації все частіше почали говорити про медійний дискурс. Медійний дискурс також називають: мова ЗМІ, мова мас-медіа, дискурс мас-медіа, масово-інформаційний дискурс, медіальний дискурс, поняття ЗМІ, засоби масової інформації, засоби масової комунікації. Медіа дискурс — це достатньо нове явище.

На сучасному етапі дослідження під медійним дискурсом, як правило, розуміється будь-який вид дискурсу, який реалізується у сфері комунікації ЗМІ.

Поняття «масмедійний дискурс» відноситься до проблемного поля масової комунікації як до процесу обміну інформацією між усіма суб'єктами суспільства, спрямованих на формування суспільної думки стосовно соціально-значущого фрагменту соціального життя. Масова комунікація як вид мовленнєвої діяльності «є соціально обумовленим процесом, в якому ця функція актуалізується за допомогою різноманітних засобів та каналів» [7, с. 34].

Поняття масмедійного дискурсу закріпилось в науковій дослідницькій практиці завдяки працям Т. Г. Добросклонській, за думкою якої медійний дискурс є «повідомленням в сукупності з усіма іншими компонентами комунікації (відправник, отримувач повідомлення, канал, зворотній зв'язок, ситуація спілкування або контекст)» [10, с. 22].

Дискретними одиницями медіа-дискурсу, які поділяють інформаційні потоки на окремі частини, є медіа-тексти, тому вивчення медіа-дискурсу без аналізу поняття «медіа-текст» неможливо.

Солганик Г. Я. описує поняття «медіа-текст» як «різновид тексту, що належить до масової інформації, характеризується особливим типом автора (принципове співпадіння виробника мови та її суб'єкту), специфічною текстовою модальністю (відкрите мовлення, різноманітний прояв авторського «я»), розрахований на масову аудиторію» [36, с. 9-11].

За допомогою комунікативної моделі можна пояснити поняття таким чином: текст — повідомлення, медіа-текст — це повідомлення та канал, а медіа-дискурс — це повідомлення з усіма іншими компонентами комунікації.

Як пише Р. Сколон в книзі «Медійний дискурс як вид соціальної взаємодії», під медіа-дискурсом розуміється, перш за все, дискурс газет, журналів та інших періодичних видань, а також телебачення. Однак в сучасних умовах розвитку ЗМІ на перший план все частіше виступає дискурс онлайн видань. Згідно найширшому розумінню медіа-дискурсу, до нього належать всі засоби передачі інформації (комп'ютер, телефон, мікрофон), їх результати (листи, примітки, мемуари і т.д.), а також мови як спосіб цієї передачі [49, с. 6].

Підсумовуючи викладене, вважаємо за доцільне погодитись із мовознавцем Т. Г. Добросклонською в тому, що дискурсом називається певне повідомлення з урахуванням адресанта та адресата, каналу, зворотнього зв'язку, ситуації та контексту.

1.5 Особливості медійного дискурсу

У цьому підрозділі вважаємо за потрібне розглянути основні особливості медіа-дискурсу для повного розуміння поняття медійного дискурсу та його відмінностей від інших видів дискурсу.

Е. А. Костяшина зазначає, що кожному типу дискурсу, в тому числі медіа-дискурсу, притаманні особливі риси, які знаходять вираження у використанні мовних засобів різних рівнів [22].

Медіа-дискурс включає елементи політичного, економічного, наукового та інших видів дискурсу, оскільки містить в собі відомості різних областей. В цьому випадку до предмету медіа-дискурсу входять також і способи опису та передачі знання про них. Медіа-дискурс стає в значній мірі посередницькою діяльністю, в ході якої може здійснюватися створення, передача, конвертація або зрощення інформації.

Знання в межах медіа-дискурсу набувають відносний характер: «Істинність або значимість визначаються лінгвосоціальним, соціокультурним

та історико-цивілізаційним контекстами, врахування яких також необхідне при описі медіа-дискурсу» [20, с 120-125].

До функцій дискурсу ЗМІ належать:

1. інформативна (передача інформації);
2. регулятивна (вплив на суспільство);
3. освітня (отримання нових знань);
4. розважальна (отримання естетичного задоволення та емоційної розрядки);
5. фатична (встановлення контакту між аудиторією та виданням);
6. рекламна (маніпуляції аудиторією задля покупки певних товарів).

Оскільки ключовими концептами медійного дискурсу є «інформація» та «знання», учасники спілкування отримують доступ до інформації різних видів, опановують її та обмінюються нею. В залежності від змісту і мети використання, інформацію можна розділити на предметно-логічну, не пов'язану з ситуацією і учасниками спілкування, і прагматичну, основною функцією якої є вплив на реципієнта і передача йому свого ставлення до предмету мовлення.

В якості основних ознак медійного дискурсу Желтухіна М. Р. виділяє:

1. групова співвіднесеність (адресант розділяє погляди та ціннісні орієнтири своєї групи);
2. публічність (відкритість, орієнтованість на масового адресата);
3. диссенська орієнтованість (створення положення диссенсу — протиріччя, незгоди — з дискусією);
4. інсценованість та масова направленість (ціленаправлений вплив на декілька груп одночасно) [12, с. 132].

Особливістю дискурсу масмедіа є соціальна оцінність, відкритість позиції автора і «політико-ідеологічний модус формування тексту», оскільки його мета - впливати на суспільну свідомість і змінити її за допомогою формування позитивної або негативної громадської думки щодо тих чи інших факторів соціального буття людини. Ця особливість мас-медійного дискурсу

виявляється і в специфіці обслуговуючого його функціонального стилю, екстралінгвістичною основою якого є «політико-ідеологічна діяльність».

А. А. Кибрик бачить специфіку медійного дискурсу в поєднанні в ньому двох аспектів: стилістичного, з одного боку, і жанрового, з іншого [18]. Тобто, медійний дискурс можна порівняти з публіцистичним стилем мовлення, при аналізі дискурсу ЗМІ необхідно також враховувати жанрову специфіку текстів, що до нього входять.

Учасниками мас-медіального дискурсу є журналісти, теле- та радіоведучі, теле- та радіокоментатор, весь персонал, який продукує, транслює і ретранслює тексти, а також ті, хто за власним бажанням або навіть мимоволі сприймає інформацію, яка потрапляє в їх поле зору. Наприклад, пасивний пасажир в автобусі або метро, який не читає, але мимоволі бачить рекламу або не дивиться в даний момент на неї, але знає про її існування вже схильний до мас-медіального впливу.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Поняття «дискурс» має безліч різних визначень, кожне з яких в тій чи іншій мірі відображає зазначену суть явища.

Аналіз теоретичної літератури засвідчив, що в сучасній лінгвістиці в залежності від дослідницьких задач, зазвичай, дискурс розуміється або в широкому розумінні як комунікативний процес між мовником та слухачем з урахуванням певного соціального контексту, що призводить до виникнення тексту, або в вузькому розумінні як текст або ряд текстів, як усних, так і письмових, однієї тематики, тобто як продукт комунікативного процесу.

Основними властивостями дискурсу називаються зв'язність, ієрархічність та безперервність.

Є три основних школи аналізу дискурсу — французька, англо-американська та німецька.

Французька школа вважається однією з фундаментальних в дослідженні дискурсу та вивчає його в широкому аспекті, поєднуючи дискурс-аналіз з іншими напрямками та розвиваючи нові підходи до аналізу тексту з суміжними з дискурсом мовними явищами.

В рамках англо-американської школи аналізу дискурсу, дискурс прирівнюється до діалогу та розуміється як зв'язна мова та як дискурсивна практика, яка містить в собі виробництво та сприйняття текстів та яка здійснюється у рамках широкого соціального контексту.

Для німецької школи пріоритетом є мовна сторона процесу, а під дискурсом розуміється сукупність текстів з однією тематикою, висуваючи на перше місце їх якісний, а не кількісний склад, та розглядається як мовне відображення політико-ідеологічної та соціокультурної практики, впорядковане та систематизоване особливим чином використання мови, за яким стоїть особлива, ідеологічно та національно-історично обумовлена ментальність.

Таким чином, різноманітні підходи до розуміння дискурсу стали однією з причин, чому цей термін досі не має однозначного та чіткого визначення.

Виділяють такі типи дискурсу: усний, письмовий та гібридний, дискурс, заснований на електронному способі передачі інформації, монологічний, діалогічний та полілогічний, персональний та інституціональний. До персонального дискурсу належать побутовий та буттєвий.

За прагмалінгвістичним критерієм виділяють такі типи дискурсу, як: одновимірний / багатовимірний; сценарний / несценарний; серйозний / гумористичний; етикетний або кооперативний / агональний; інформативний / фасцінативний; перформативний / аргументативний.

Також є така типологія дискурсу: дискурси повсякденного спілкування, інституціональні дискурси, публічний дискурс, політичний дискурс, медіа-дискурси, арт-дискурси, дискурс ділових комунікацій, маркетингові дискурси, академічні дискурси та культурно-світоглядні дискурси.

Отже, одним із багатьох типів дискурсу є медіа-дискурс.

Медійний дискурс — це повідомлення в сукупності з усіма такими компонентами комунікації, як відправник, отримувач повідомлення, канал, зворотній зв'язок, ситуація спілкування або контекст. До мас-медійного дискурсу належать всі засоби передачі інформації, їх результати, а також мова як спосіб цієї передачі.

Медійний дискурс включає в себе елементи інших видів дискурсів, таких як політичного, економічного, наукового та інших.

До функцій медійного дискурсу належать:

1. інформативна;
2. регулятивна;
3. освітня;
4. розважальна;
5. фатична;
6. рекламна.

Основні ознаки цього типу дискурсу:

1. групова співвіднесеність;

2. публічність;
3. диссенська орієнтованість;
4. інсценованість та масова направленість.

Учасниками мас-медіального дискурсу є журналісти, теле- та радіоведучі, теле- та радіокоментатор, весь персонал, який продукує, транслює і ретранслює тексти, а також ті, хто за власним бажанням або навіть мимоволі сприймає інформацію, яка потрапляє в їх поле зору.

РОЗДІЛ II

РЕПОРТАЖ ЯК СКЛАДОВА ДИСКУРСУ ЗМІ

Д. Лоренц виділяє 5 типів статей відповідно до 5 основних функцій: 1) інформування; 2) інтерпретація/викриття; 3) розповідь (між фактами і вигадкою); 4) коментар/критика; 5) розвага. До першої групи він відносить новини, повідомлення, замітку, документальну статтю та інтерв'ю. У другу потрапляють аналітичні статті, в третю репортаж, нарис і портрет. До четвертої групи належать коментар, рецензія, есе і німецький фейлетон, а до п'ятої анекдот і жарт. Таким чином, для репортажу основною функцією називається не інформування, як у вітчизняних дослідженнях, а скоріше, естетичний вплив [46, с. 86-153].

В рамках нашого дослідження аналізується третій тип статей, а саме, репортажі.

2.1 Відмінності репортажу від інших жанрів медійного дискурсу

У тлумачному словнику Т. Ф. Єфремової виділяються два значення слова «репортаж»:

1. Інформація, розповідь про поточні події, що публікується в періодичній пресі або передається по радіо і телебаченню.
2. Складання відомостей про події дня; репортерство.

Таким чином, на першому плані виявляється актуальність інформації, що повідомляється. При цьому не передбачається виклад думки автора статті з приводу теми [38].

Це визначення повністю збігається з трактуванням репортажу в словнику "Langenscheidt", в якому акцент ставиться на актуальності теми повідомлення.

Відповідно до схеми-матриці А. І. Аكوпова, про репортажі можна сказати, що:

1. Завдання жанру - «інформування громадськості» про найзначніші факти дійсності;

2. За методами відображення дійсності йому притаманні тільки «факти дійсності, що спостерігаються журналістом»;
3. За масштабом відображення йому властиві «група, низка пов'язаних один з одним фактів» чи «всебічне висвітлення конкретної ситуації»;
4. Серед засобів зображення в цьому жанрі найчастіше використовуються «зображально-виражальні засоби» [1].

Підтвердження наведених фактів можна побачити на прикладі німецьких репортажів, наприклад:

Im Großen Saal des Landesgerichts Bozen wurde am Donnerstag einer der mysteriösesten Dopingfälle verhandelt. Auf der Anklagebank saß ein ehemaliger Volksheld: Alex Schwazer, 34, Olympiasieger 2008 im Gehen aus Südtirol.

Seine Gegner: die Mächtigen. Die Fila, der italienische Leichtathletikverband, der internationale Leichtathletikverband IAAF, die Welt-Antidopingagentur Wada. Der Vorwurf: Sportbetrug. In Schwazers Urin fanden sich 2016 Spuren von synthetischem Testosteron.

»Ich habe nicht gedopt«, sagt Schwazer. Der Leichtathlet fühlt sich nicht als Täter, er sieht sich als Geschädigter. »Ich bin Opfer eines Komplotts von höchster Stelle« [»Ein Komplott«. Der Spiegel. 38/2019].

Завданням цього репортажу є інформувати суспільство про неприємну ситуацію в світі спорту з олімпійським чемпіоном Алексом Швацером. В репортажі зазначені факти, які спостерігає репортерка Барбара Бахманн. Вона описує події, цитуючи спортсмена та його тренера, розглядаючи розвиток Алекса, як спортсмена, завдяки чому присутнє всебічне висвітлення ситуації.

Е. Ролофа розглядає репортаж як жанр, що за обсягом перевищує новини або повідомлення, проте також володіє функцією інформування. Відмінністю репортажу стають об'єктивність оповіді, з одного боку, і погляд на подію очима автора, тобто суб'єктивізація дійсності, з іншого. Репортаж висвітлює певну подію з подробицями, автор наводить цитати для наочного уявлення описуваної ситуації, використовуються елементи опису і розповіді. На відміну від новин чи повідомлень, в яких подія представляється тільки з одного боку, в

репортажі необхідно висвітлювати подію з декількох сторін, по можливості з усіх. Автор репортажу аналізує і знову синтезує матеріал, Е.Ролоф образно порівнює повідомлення з фотографією, а репортаж з рентгенівським знімком [48, с. 31-36].

У сучасних засобах масової інформації жанр репортажу представлений в телевізійних і радіо-передачах, серед газетних і журнальних статей, а також на інтернет-сторінках [46, с. 112-126].

Жанр журналістського твору може в тій чи іншій мірі видозмінюватися в залежності від того, для якої газети чи журналу призначається. При цьому відмінність може бути як за формою, так і за змістом. Так, істотною відмінністю газетних і журнальних репортажів є те, що газета видається кожен день і інформує про всі поточні події дня, а журнал, що виходить, як правило, раз на тиждень, дає вже абстрактний погляд на актуальні проблеми, що відбивається в наявності певного аналізу і оцінки того, що відбувається.

Зазвичай, репортажі розміщені не під розділом «репортаж», а в такі розділи як «політика», «наука», «економіка» і тд. Це пов'язано, ймовірно, з тим, що матеріал в журналі орієнтований на інтереси читачів, тому доцільніше розподіляти його не по жанрам, а за тематикою, що, звичайно, ускладнює віднесення тієї чи іншої статті до певного жанру. Однак основою цих статей завжди є гостра політична, економічна або соціально-культурна проблема, яка висвітлюється з позиції автора статті як свідка подій в суспільстві. Наводиться певний набір відомостей, що відрізняє жанр репортажу від інших статей журналу.

Складність трактування поняття «репортаж» в періодичному виданні пов'язана, певно, з тим, що кількість матеріалу, що передається, не обмежується трьома-п'ятьма хвилинами, як в ефірі. Автор журнальної статті може застосувати в репортажі не тільки перерахування фактів, а й свою думку або інших людей з приводу певного питання. В автора більше свободи в написанні статті, і тому в журнальному репортажі з'являються інтерв'ю та

розповіді про життя різних людей, статті супроводжуються коментарями, тобто тим, що в першу чергу може зацікавити читача.

Варто звернути увагу на деякі відмінності між статтями друкованих та електронних версій досліджуваних журналів. Так, наприклад, в Інтернет-виданнях подається більш точний час розміщення статті, вказується не тільки день публікації, а й навіть година та хвилина, і повідомляється джерело інформації. Далі вказана назва розділу, в якому опублікована стаття, вказується заголовок, підзаголовок із зазначенням автора, а далі додається фото - або відео за темою статті. Загальний обсяг електронної статті може бути трохи більше друкованої версії (на 1-3 абзацу) у зв'язку з відсутністю обмеження у вигляді сторінки журналу. Проте, деякі друковані статті можуть займати більше, ніж одні сторінку та автор вказує велику кількість інформації.

2.2 Особливості текстів журнального репортажу

2.2.1 Стиль репортажу

Мова публіцистичного стилю, на думку Г. Я. Солганика, має одну особливість - загальнодоступність, комунікативну значимість [37]. Інформація, що передається засобами ЗМІ, повинна бути без обмежень доступною для всіх членів суспільства. Для лексики репортажу нехарактерними, хоча і можливими, є вузькоспеціальні слова і вирази, діалектизми, арготизми, поетизми, варваризми, індивідуальні неологізми.

Як стверджує М. Галлер, надмірна насиченість репортажу спеціальною лексикою, а також значна кількість метафор, найімовірніше завуалюють конкретні факти, засвідчать непрофесіоналізм репортера, його невміння чітко викласти інформацію. Відповідно недоречним є використання в репортажі жаргонізмів, проте в окремих випадках вживання їх може бути актуальне, наприклад, якщо на жаргоні говорять безпосередні учасники події.

Наведемо приклади:

"Scheiße nochmal!" – Shirts Flüchtlingshelfer bekommen 10.000 Euro - dank Matteo Salvini [»Geld für Flüchtlingen«. Der Spiegel. 38/2019].

Für immer scheiße aussehen - Die hässlichsten ausgestopften Tiere der Welt [«Twitter-Account in Buch verewigt». Stern. 47/2019].

В основі репортажу лежить авторська розповідь. Але, незважаючи на це, в репортажах дуже часто використовуються слова інших людей. Проте, цей тип мовлення, наприклад, в художніх творах та репортажах дещо відрізняється, має різну специфіку та виконує різні функції.

В репортажах пряма мова виступає засобом передачі інформації. На думку Г. Я. Солганика, «стилістичне значення прямої мови в репортажі полягає в її документальності, достовірності. Це живі голоси живих людей, а не літературних персонажів, вустами яких говорить автор. Пряма мова людей, учасників події, підсилює ефект достовірності, документальності репортажу. Тому пряма мова неодмінний компонент багатьох репортажів». Зазвичай пряма мова в репортажах подана в якості інтерв'ю. Репортер знаходиться на місці подій та може звернутися до учасників події, поцікавитися їхніми думками, оцінками.

Хоча коментарі очевидців і вказують на об'єктивність репортажу, зазвичай в німецьких репортажах використовуються короткі діалоги, монологи або коментарі, щоб не нагромаджувати текст репортажу.

Таким чином, основною функцією прямої мови в репортажах є передача інформації.

2.2.2 Фактуальність

Головною метою журнального репортажу є повідомлення про подію, тому в репортажі в основному присутня фактуальна інформація, що оформлюється в двох композиційно-мовленнєвих формах - розповідь і опис.

Фактуальна інформація — це елементи тексту, які містять відповіді на стандартні запитання інформаційних жанрів публіцистики (хто? що? коли? де? чому? як?), а також безпосередньо репортажу (як певні аспекти певної події

пов'язані між собою? які наслідки мала подія? яка передісторія події? які соціальні, політичні, історичні та культурні взаємозв'язки має подія?). Відповіді даються повністю або частково в залежності від характеру події, тобто читачеві надається тільки релевантна фактуальна інформація.

Частина таких відомостей може бути подана досить компактно, в одному-двох реченнях, в першу чергу, в підзаголовку, щоб читач при знайомстві з текстом вже мав загальне уявлення про подію:

Bei einem Essen im Mai stoppte Angela Merkel ihre Rivalin Annegret Kramp-Karrenbauer [Ich höre, du willst mich stürzen. Stern. 47/2019].

Наприклад, у цьому підзаголовку одразу є відповідь на питання «хто?» (*Angela Merkel*), «що?» (*stoppte ihre Rivalin Annegret Kramp-Karrenbauer*) та «коли?» (*im Mai*). При цьому, вказується не тільки місяць події, але ще й момент, в який сталася подія (*bei einem Essen*).

Can Dündar, 58, war Chefredakteur der türkischen Tageszeitung »Cumhuriyet«. Nachdem er Recherchen über Waffenlieferungen des türkischen Geheimdienstes an syrische Extremisten veröffentlicht hatte, wurde er festgenommen, wegen Spionage angeklagt und im Mai 2016 wegen der Veröffentlichung von Staatsgeheimnissen verurteilt [Die letzten Jahre waren die intensivsten in unserem Familienleben. Der Spiegel. 28/2019].

В цьому випадку автор одразу дає відповідь на питання: «хто?» (*Can Dündar*), «що?» (*wurde festgenommen, wegen Spionage angeklagt, verurteilt*), «коли?» (*im Mai 2016*), «чому?» (*wegen der Veröffentlichung von Staatsgeheimnissen*) та «що цьому передувало?» (*Nachdem er Recherchen über Waffenlieferungen des türkischen Geheimdienstes an syrische Extremisten veröffentlicht hatte*). Часто в першому реченні або навіть в цілому абзаці, перед основною інформацією, автор повідомляє більше інформації про людину, про яку далі йдеться у репортажі.

Компактна форма подання інформації в німецькому журнальному репортажі свідчить про наявність в даному типі тексту елементів схожих з

елементами більш маленьких за обсягом жанрів, таких як замітка або повідомлення.

В останніх абзацах репортажу автор наводить короткі висновки, підсумки події, як правило, з опорою на авторитетні джерела:

Ein Konjunktur­experte der Regierung drückt es so aus: »Niemand hat die Absicht, einer Krise hinterher­zusparsen« [Rot durch Nichtstun. Der Spiegel. 34/2019].

»Intervention ist die Norm«, nicht die Ausnahme, sagt Richard Philpot, Hauptautor der Studie. Und je mehr Leute anwesend waren, desto eher schritt jemand ein. Die Interventions­wahrscheinlichkeit war in Südafrika ebenso hoch wie in den beiden europäischen Städten [Früher war alles schlechter. Der Spiegel. 35/2019].

В даному прикладі авторський висновок (*Und je mehr Leute anwesend waren, desto eher schritt jemand ein. Die Interventions­wahrscheinlichkeit war in Südafrika ebenso hoch wie in den beiden europäischen Städten*) підкріплюється думкою авторитетного особи (*»Intervention ist die Norm« sagt Richard Philpot*).

Окрім фактуальної інформації, що має відношення безпосередньо до події, автор приділяє велику увагу введенню різноманітних прикладів, інформації з докладним описом місця події або дій, емоцій учасників. При цьому основна інформація повідомляється не на початку, а через кілька абзаців, в залежності від обсягу статті. Початок статті в цьому випадку представляє собою опис місця дії, портрет дійової особи або передісторію ситуації.

Lisa Hembach steht im roten Kleid auf dem Dach eines Hochhauses. Barfuß. Der Blick leer und doch irgendwie entschlossen. Ein Schritt noch, dann ist sie befreit, erlöst. Sie geht diesen Schritt – und stürzt in die Tiefe [Wahnsinnig werden. Stern. 38/2019].

В цьому абзаці описано трагічний епізод з нового фільму, головною героїнею якого є відома акторка, про яку далі йдеться в статті. Тобто, автор перед основною інформацією, повідомляє більше про діяльність акторки та про новинку кінематографу.

Seit mehr als vier Jahrzehnten beschäftigt sich Kepel, 64, der in Paris an der berühmten École normale supérieure lehrt, mit dem Nahen Osten. Vor einem Jahr

hat er sich an einer großen Analyse dieser Region versucht; herausgekommen ist ein 450 Seiten dickes Buch, das nun auf Deutsch erscheint [Die Situation ist vergleichbar mit jener in Europa 1914. Der Spiegel. 39/2019].

У наведеному прикладі для введення передісторії використовується перфект (*hat versucht, herausgekommen ist*). При цьому дієслово в першому реченні абзацу стоїть в презенс (*beschäftigt*), а дієслова всіх наступних в перфекті, тобто автор пов'язує теперішні події з минулим. Використовуються також наступні обставини часу: (*seit mehr als vier Jahrzehnten, vor einem Jahr*).

Крім того, використовуються й інші обставини часу, зокрема, введення точних дат, що відносяться до минулого (1941, im Sommer 1944, ein Jahr später), а також прислівників *erst, bereits, schon lange* і ін. для опису передісторії подій.

Також, велика кількість репортажів починаються із запитань:

Wie fühlt es sich an, kurz bevor es vorbei ist [Ver.di for Future. der Spiegel. 39/2019]?

Was darf man eigentlich essen, wenn man einen Monat lang nichts gegessen hat [Das andere Moskau. Stern. 37/2019]?

Kann eine Mietpreisbremse den Immobilienmarkt entspannen [Am Ende wird weniger gebaut. Focus. 46/2019]?

Зазвичай, автор використовує такі запитання для того, щоб заглибити читача в тему репортажу та змусити обдумати якусь важливу інформацію.

2.2.3 Об'єктивність та суб'єктивність

Розповідний характер репортажу свідчить про наявність в цьому типі тексту такої властивості як об'єктивність. Однак, варто зазначити також і суб'єктивність як рису сучасних репортажів, тобто дві властивості стають органічно пов'язаними в межах одного тексту. Автор може проявити свою індивідуальність тільки в підборі матеріалу та розстановці акцентів або в тому числі у використанні певних мовних прийомів.

Для німецького журнального репортажу важливіше виявляється не просте перерахування фактів, але також свідоцтво участі у події автора, його

переживання і дослідження, однак ця інформація не надається читачеві безпосередньо. Висновок про те, як саме автор проявив себе під час збирання матеріалу для створення репортажу, часто можна робити тільки на підставі непрямих ознак.

За результатами проведеного дослідження серед елементів, що підтверджують об'єктивність німецького журнального репортажу, можна виділити початок репортажу в формі *Präsens Historicum*, посилення на дослідження автора і видання, цитування висловлювань учасників або авторитетних осіб. Елементами суб'єктивності стають модальні компоненти, іронія та інтертекстуальність.

Вживання *Präsens Historicum* характерно для першого абзацу німецького журнального репортажу. Інформація, що вводиться таким чином, представляє деталі, певні дрібниці, які не є відповіддю на стандартні запитання репортажу. Вони швидше служать для експресивного вступу, свого роду затакту, спрямованого на залучення читача, фокусування його уваги на подію, імітацію його присутності там, де щось відбувається. Такий початок свідчить про прагнення автора репортажу бути об'єктивним, повідомляти про подію максимально достовірно.

Так, близько 80% аналізованих текстів починається зі вступу, що представляє собою кілька речень з використанням теперішнього часу для опису минулих подій. Вони можуть містити опис місця дії або портрет учасників. Наведемо приклади, дібрані із німецьких періодичних видань:

Wenige Minuten vor der Mondlandung am 20. Juli 1969 scheint es, als sei die Mission Apollo 11 zum Scheitern verurteilt: Der Bordcomputer in der Mondlandefähre meldet »1202 alarm«. Innerhalb von Sekunden stellen die Ingenieure im Kontrollzentrum auf der Erde fest, dass es sich nur um eine harmlose Fehlermeldung handelt. Der Computer ist überlastet – ein Radarsystem ist fälschlicherweise aktiviert worden –, doch dank der Software konzentriert er seine Rechenkapazitäten auf seine eigentliche Aufgabe: die Steuerung des Mondlandemoduls. »Go«, nicht Abbruch, lautet deshalb der Befehl an Buzz Aldrin

und Neil Armstrong. Die Software rettet die Mission [Computer-Girls. Die Zeit. 30/2019].

Am 23. August 1912, dem letzten Tag der Hauptversammlung der National Negro Business League in Chicago, steht Madam C. J. Walker auf und ergreift das Wort. Der berühmte Gründer des Vereins zur Förderung des schwarzen Wirtschaftslebens, Booker T. Washington, hat Walker drei Tage lang ignoriert. Auf ihren Redeantrag ist er nicht eingegangen, und er hat geflissentlich überhört, wie einer ihrer Vertrauten vor dem auditorium fordert, sie sprechen zu lassen. Also nimmt sie sich, was ihr zusteht: den Herren der Wertschöpfung in einem filmreifen auftritt ihre erstaunliche Geschichte zu erzählen [Haut und Haar. Die Zeit. 19/2019].

З одного боку, презенс тут вживається для наочного опису минулих подій, тобто у вигляді Präsens Historicum, однак з іншого боку, не можна виключати і таку можливість, що автор створює текст як очевидець, безпосередньо спостерігаючи за тим, що відбувається, і вживаючи в цьому випадку Präsens, він прагне «наблизити» читача до подій, як якщо б це був відеорепортаж з місця подій.

Одним із засобів об'єктивізації репортажів є цитування. Автор згадує слова учасників та авторитетних осіб, щоб доказати правдивість своїх відомостей і аргументувати свою позицію. Наявність великої кількості цитат відрізняє репортаж від інших, більш коротких, новинних жанрів.

Цитата може використовуватись як пряма мова, наприклад, в репортажі з області політики:

Canan Bayram, Koordinatorin des linken Flügels, unterstützt den Amtsinhaber Hofreiter: »Wir sind bereits inmitten der Klimakrise und müssen schon bald Antworten auf das Klimakabinett der Bundesregierung geben. Das kann für uns niemand besser als Anton Hofreiter«, sagt sie [Der Sprengmeister. Der Spiegel. 38/2019].

Або з області науки:

»Je traumatischer die Kindheit, desto größer das Risiko, später nach einem traumatischen Erlebnis eine PTBS zu entwickeln«, sagt Mediziner Zimmermann [Tiefe Wunden. Der Spiegel. 32/2019].

Чужі слова можуть згадуватися і за допомогою непрямой мови, з використанням кон'юнктива:

Im „Riesenhügel“ referiert Maaßen aus der Kriminalstatistik, dass 43 Prozent der Tatverdächtigen bei Tötungsdelikten in Deutschland Ausländer seien [HART AM RAND. Stern. 34/2019].

Der weltweit anerkannte Philosoph David Chalmers sagte einmal zu mir, das Bewusstsein sei möglicherweise eine der grundlegenden Komponenten des Universums, wie die Raumzeit oder wie Energie. Es könne in Verbindung zu der unsichtbaren, unbestimmbaren Arbeit der Quantenwelt stehen oder sogar etwas völlig Immaterielles sein [WAS WEISS DER RABE? Die Zeit Wissen. 04/2019].

Іноді цитуються окремі вирази:

Andreas Kalbitz spult sein aktuelles Programm ab. Er spricht von »Kopftuchgeschwadern mit Mehrfachkinderwagen«, von »sogenannten Flüchtlingen« und »Gendergaga« [Der Machthaber. Der Spiegel. 35/2019].

Selbst Funkel zeigte sich irritiert: Zwischen Schäfer und ihm habe sich wieder eine »vernünftige Zusammenarbeit« entwickelt, sagte er öffentlich [Fortunas Luftschlösser. Der Spiegel. 38/2019].

Im Parlament nannte er den Vorsitzenden der Opposition, Jeremy Corbyn, in der vergangenen Woche „big girl's blouse“ – Weichei [„BRUTAL, ABER LOGISCH“. Stern. 38/2019].

Згадка в цитаті тільки окремих слів мовника дозволяє автору внести елемент об'єктивності в розповідь, зберігши при цьому свою індивідуальність.

В аналізованих текстах присутні і елементи суб'єктивності. Автор може висловлювати свої думки і оцінку не явно, використовуючи модальні компоненти: лексико-граматичні засоби суб'єктивної модальності, такі як модальні слова (vielleicht, wahrscheinlich), а також модальні дієслова і кон'юнктив для передачі значення припущення.

Vielleicht lag es an den Prognosen, die der FDP nichts Gutes für die Landtagswahl verhießen, vielleicht auch an Johannes Vogel, der zuerst ans Mikrofon trat, jener Kollege aus dem Bundestag, der sich auch Chancen auf den Job des Generalsekretärs der Bundes-FDP ausgerechnet hatte [Die Unsichtbare. Der Spiegel. 39/2019].

Hätte sie den Parteivorsitz dauerhaft übernommen, hätte man ihr schnell das Image einer Halbtags-Landesmutter anhängen können, der die Bundespolitik ohnehin wichtiger sei [Sozi sucht Frau. Der Spiegel. 35/2019].

Während Kurz gern Bilder von sich posten lässt, die ihn in der Economy Class zeigen, soll er sich einen Flug im Privatjet nach Rom zum Preis von 7700 Euro genehmigt haben [Brutal freundlich. Der Spiegel. 38/2019].

Зазначені елементи суб'єктивної модальності часто з'являються в політичних повідомленнях, що пов'язано, мабуть, з характером обговорюваних проблем: у зв'язку з політичними подіями, які впливають на різні сторони суспільного життя, потрібен аналіз інформації, зіставлення фактів, прогнозування та оцінка. Журнальний репортаж неанонімних текстів, і репортажі про політику, перш за все, дають автору можливість проявити себе: розташувати факти саме так, а не інакше, розставити акценти, виходячи з власних уявлень про важливість кожного елемента тексту.

2.2.4 Лексичні одиниці

Для німецьких репортажів характерним є використання топонімів, які певною мірою відображають достовірність інформації, наприклад: *Bayern, Berlin, Leipzig, Rostock, Stuttgart, Deutschland, die USA, Bundesstaat Washington, Tokio, Norditalien, Brüssel, Südtirol, Jerusalem, Griechenland, Frankreich, Lettland.*

В репортажах часто зустрічаються також антропоніми, відомі в світі імена, які вказують на значимість подій: *Boris Johnson, Donald Trump, der türkische Präsident Recep Tayyip Erdoğan, Wladimir Putin, Dmitrij Medwedew, Andrzej Duda, Mateusz Morawiecki, Angela Merkel, Frank-Walter Steinmeier.*

Майже в кожному репортажі використовується велика кількість дат, вказується рік, місяць, число та іноді навіть час події: *1948; im Jahr 2016; im August 1992; Anfang März; Am 8. März; Am Nachmittag des 23. August 1942 Samstag, 21. März, 20.30 Uhr; um 15 Uhr.*

Характерним для репортажів, особливо політичних, є використання аббревіатур, наприклад: *DDR (Deutsche Demokratische Republik), SED (Sozialistische Einheitspartei Deutschlands), NATO (North Atlantic Treaty Organization), EU (Europäische Union), SPD (Sozialdemokratische Partei Deutschlands), VDA (Verband der Automobilindustrie), WSF (Wirtschaftsstabilisierungsfond), CDU (Christlich Demokratische Union Deutschlands).*

В німецьких журнальних репортажах часто зустрічаються посилання на певні історичні події.

Наприклад:

Auch Spinney war relativ ahnungslos, als sie vor vielen Jahren bei einer ersten Google-Suche auf die Zahl von 50 Millionen Opfern der Spanischen Grippe stieß. Mehr Tote als im Ersten Weltkrieg [Unsichtbarer Bösewicht. Der Spiegel. 16/2020].

В наведеному прикладі використане посилання на таку історичну подію, як Перша світова війна.

Wer heute 45 Jahre alt ist, so alt wie der Durchschnittsdeutsche, hat als erwachsener Bürger nie etwas anderes erlebt als eine Welt offener Grenzen, freier Märkte und beschleunigter Globalisierung. Vor drei Jahrzehnten begann mit dem Mauerfall diese Ära [Welt auf Abstand. Der Spiegel. 19/2020].

В цьому прикладі репортер робить посилання на визначну подію в Німеччині — падіння Берлінської стіни.

Німецьким репортажам характерно також вживання термінології відповідної тематики, наприклад:

- політика: *Diktatur, Finanzministerium, Parlament, Opposition, Bundesregierung, Volk, Kanzleramt, Demokratie, Wahlkampf, Dimension, Veto;*

- медицина: *Atemmasken, Gesundheit, Pandemiebilanz, Pandemiebekämpfung, Beatmungsgeräten, Gesundheitssystem, Epidemie, Quarantäne, Infizierte, Husten, Niesen, Virus;*

- спорт: *Saison, Bundesliga, Kreisliga, Golfplatz, Sportverein, Gegner, Fußball, Judo, Seilspringen, Körper, Sportpartner.*

В репортажах часто використовуються англiцизми. Вживання англiцизмiв в репортажi можна пояснити сильним впливом англiйської мови на нiмецьку, особливо в полiтичній, технiчній i культурній сферах. Репортери звертаються до англiцизмiв через їх бiльшу точнiсть та вiдсутнiсть для деяких реалiй вiдповiдних слiв i виразiв в нiмецькiй мовi. Наприклад, в аналізованих репортажах ми зустріли такі англiцизми: *Lockdown, Queen, Game, Training, Team, Social Distancing, Livestreaming, Hoodie, Video, Star, Baby.*

Англiцизми використовують в репортажах економiчної, технiчної та полiтичної тематики в основному для назви нових реалiй, процесiв, предметiв i професiй.

Инодi в репортажах використовуються тропи та одним iз найпоширенiших є порiвняння. Наприклад:

Eine Städtepartnerschaft sei wie eine Ehe, sagte ein CDU-Vertreter [Eigenhändig weggemacht. Der Spiegel. 2/2020].

Heft auf Heft türmt sich in den Bahnhofs- und Flughafenbuchhandlungen, Hefte, die Ruhe versprechen, Ruhe wie eine einsame Schneeflocke, die auf die Erde schwebt [Marihuana zum Lesen. Der Spiegel. 2/2020].

Doch das Kapital schmilzt dahin wie Schnee auf einer beheizten Weiche [10-Milliarden-Lücke. Der Spiegel. 19/2020].

В репортажах порiвняння - це вдалий засiб переконання, його мета - розпалити у читацькiй аудиторiї сильнi емоцiї та змусити пофантазувати, вiдтворюючи в голови читача рiзнi образи.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

В другому розділі було розглянуто такий жанр медійного дискурсу, як репортаж, його визначення та особливості.

За словником Т. Ф. Єфремової, репортаж — це інформація, розповідь про поточні події, що публікується в періодичній пресі або передається по радіо і телебаченню; складання відомостей про події дня.

Основною особливістю репортажу від новин або повідомлень є те, що репортаж за розміром значно більший.

Репортаж висвітлює певну подію з подробицями, автор наводить цитати для наочного уявлення описуваної ситуації, використовуються елементи опису і розповіді. Події в репортажі висвітлюються автором з декількох сторін, по можливості з усіх.

В залежності від засобу масової інформації, репортаж може видозмінюватися. Так, репортерська стаття в газеті на певну тему відрізняється від статті в журналі на ту ж саму тему.

Основою репортерських статей завжди є гостра політична, економічна або соціально-культурна проблема, яка висвітлюється з позиції автора статті як свідка подій в суспільстві. Наводиться певний набір відомостей, що відрізняє жанр репортажу від інших статей журналу.

При написанні статті в автора більше свободи, тому він може використовувати інтерв'ю та розповіді про життя різних людей, коментарі, щоб, в першу чергу, зацікавити читачів.

Також, було проаналізовано більше 200 репортажів з 20 журналів (“Der Spiegel”, “Stern”, “Focus”, “Die Zeit”, “Die Zeit. Wissen”). Визначили, що для лексики репортажу нехарактерними є вузькоспеціальні слова і вирази, діалектизми, арготизми, поетизми, варваризми, індивідуальні неологізми. Зазвичай не використовується велика кількість метафор та жаргонізмів, лише подаються конкретні факти.

В основі репортажу лежить авторська розповідь, яка може супроводжуватись словами інших людей, зокрема короткими діалогами, монологами або коментарями, щоб не нагромаджувати текст репортажу.

В проаналізованих репортажах ми виділили такі особливості як фактуальність, об'єктивність та суб'єктивність.

Фактуальність проявляється в тому, що автор використовує стандартні елементи тексту, які містять відповіді на стандартні запитання інформаційних жанрів публіцистики (хто? що? коли? де? чому? як?), а також безпосередньо репортажу (як певні аспекти певної події пов'язані між собою? які наслідки мала подія? яка передісторія події? які соціальні, політичні, історичні та культурні взаємозв'язки має подія?).

Також, часто в першому реченні або навіть в цілому абзаці, перед основною інформацією, автор повідомляє більше інформації про людину, про яку далі йдеться у репортажі.

Значна кількість репортажів починається з запитань або опису місця дії, портрету дійової особи або передісторії ситуації.

Розповідний характер репортажу свідчить про наявність в цьому типі тексту такої властивості як об'єктивність. Проте, в сучасних репортажах можна прослідкувати й суб'єктивність. Висновок про те, як саме автор проявив себе під час збирання матеріалу для створення репортажу, часто можна робити тільки на підставі непрямих ознак.

Ознаками об'єктивності виділили вживання *Präsens Historicum* на початку репортажу, посилання на дослідження автора і видання, цитування висловлювань учасників або авторитетних осіб.

Ще однією ознакою об'єктивності є цитування учасників та авторитетних осіб.

Проте, виділили й елементи суб'єктивності, оскільки автор може висловлювати свої думки і оцінку не явно, використовуючи модальні компоненти: лексико-граматичні засоби суб'єктивної модальності, такі як

модальні слова, а також модальні дієслова і кон'юнктив для передачі значення припущення.

В останніх абзацах репортажу автор наводить короткі висновки, підсумки події, як правило, з опорою на авторитетні джерела.

Німецьким репортажам притаманне використання топонімів та антропонімів, дат, абревіатур, посилання на історичні події, термінології відповідної тематики, англіцизмів та порівнянь.

РОЗДІЛ ІІІ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ РЕПОРТАЖІВ

Перекладом називається процес трансформування змісту певного фрагменту (тексту, речення або слова) з однієї мови на іншу. Основна мета перекладу — це передача змісту, таким чином, щоб адресат отримав всю важливу інформацію, яку намагається донести адресант. Як зазначає Л. С. Бархударов, навіть найбільш точний переклад може не досягнути мети, якщо його не зрозуміли ті, для кого він був призначений [3, с. 125].

В процесі перекладу враховуються відмінності менталітету, культур, звичок, особливостей та сприймання тексту між адресантом та адресатом. Тобто перекладач враховує особливості аудиторії для якої перекладає текст, виконуючи прагматичну адаптацію вихідного тексту.

3.1 Прагматична адаптація

Для того, щоб досягнути необхідного комунікативного ефекту, перекладач використовує певні прийоми, які допомагають йому краще пояснити ті моменти тексту, які може не зрозуміти адресат. Ці прийоми є складовою прагматичної адаптації.

Зазвичай в процесі перекладу текст переадресовується іншомовному одержувачу з урахуванням прагматичних особливостей. Тобто текст перекладу має викликати у одержувача таку саму реакцію, яку викличе текст оригіналу. При цьому відбувається прагматична адаптація перекладного матеріалу, тобто внесення певних коректив згідно з соціально-культурними, психологічними та іншими відмінностями між одержувачами оригіналу і перекладу. Виконуючи переадресацію тексту іншомовної аудиторії, з корективами через зазначені відмінності, перекладач має знайти не просто еквіваленти, які мають таке саме значення, а й такі, що викликають у іншомовного читача реакцію, схожу з тією, яку цей текст викликає у тих, хто сприймає його в оригіналі.

Прагматичний фактор є одним з найбільш важливих при перекладі, оскільки він визначає не тільки спосіб реалізації перекладу, а й обсяг переданої

інформації в перекладеному тексті. Варіювання обсягу інформації, що передається в процесі перекладу, перш за все, залежить від додавання інформації до початкового тексту або опущенні деяких пояснювальних або уточнюючих елементів.

Під час перекладу перекладач часто використовує перекладацькі трансформації.

«Трансформація — це основа більшості прийомів перекладу. Вона полягає у зміні формальних (лексичні та граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, що призначена для передання» [37, с. 201].

Основне завдання перекладача при досягненні адекватності – вдало використати різні перекладацькі трансформації, для того, щоб текст перекладу як можна точніше передавав всю інформацію, що закладена в текст оригіналу, при дотриманні відповідних норм мови.

Перекладацькі трансформації зазвичай використовуються при перекладі різних текстів, в тих випадках, коли в мові відсутній еквівалент, або слово чи вираз не можна використати в умовах поданого контексту.

При перекладі німецькомовних репортажів найчастіше використовуються такі перекладацькі трансформації, як додавання, опущення, заміна, генералізація, компенсація, антонімічний переклад та зміна порядку слів.

3.2 Додавання

Переклад репортажів, як і будь-який інший переклад іноді потребує додавання певних слів. Введення додаткових слів можна обумовити низкою причин: відмінностями в структурі речень і тим, що іноді більш стислі німецькі речення вимагають більш розгорнутого перекладу українською мовою.

Такий вид перекладацької трансформації, як додавання, використано в наступному уривку:

Einer der wenigen Orte, wo die Wirtschaft gerade richtig gut läuft, ist die Antica Farmacia Reale, ein paar Schritte von der Spanischen Treppe entfernt [Globale Entzündung. Der Spiegel. 12/2020].

Одним з небагатьох місць, де наразі процвітає економіка є аптека Antica Farmacia Reale, яка розташована недалеко від іспанських сходів.

В наведеному прикладі в якості слова, яке було додане, виступає слово «аптека». Таку трансформацію було використано, оскільки не кожен українець знає, що таке Antica Farmacia Reale. Також було використано такий вид трансформації, як заміна, через відмінності у нормах мов: «richtig gut läuft» - «процвітає», «ein paar Schritte» - «недалеко».

Розглянемо ще один приклад додавання в перекладі репортажу:

Dann mochte Bill Gates, Microsoft-Gründer und Großphilanthrop, nicht auf den Staat warten und kündigte an, mit seiner Stiftung innerhalb kurzer Zeit eigene Corona-Testkits für zu Hause zu entwickeln... [Paranoia und Pathos. Der Spiegel. 12/2020].

Тоді засновник Microsoft та великий філантроп Білл Гейтс вирішив не чекати на допомогу уряду та повідомив, що його благодійний фонд збирається невдовзі створити тести на коронавірус, які можна буде використати вдома...

В цьому прикладі було додане уточнююче слово «допомогу» через відмінності у нормах німецької та української мов.

3.3 Опущення

Для того, щоб в тексті перекладу не було не зрозумілих або нагромаджених елементів, перекладач може використати такий вид перекладацької трансформації, як опущення. Зазвичай під час перекладу можуть випускатися повтори, деталі та слова, які лише ускладнюють розуміння тексту.

Розглянемо декілька прикладів з репортажів, де при перекладі було використано таку трансформацію, як опущення:

Am Montag dieser Woche wollte Adrio Pierantoni wissen, was der Staat für ihn tun kann [Nord gegen Süd. Der Spiegel. 14/2020].

У понеділок італійський підприємець Адріо Пірантоні хотів дізнатись, як держава може йому допомогти.

В наведеному прикладі було опущено уточнення «dieser Woche», оскільки воно є семантично надлишковим. Обставина часу «Am Montag» дає читачу зрозуміти що подія відбувалась цього тижня, а не тиждень тому, місяць або рік тому.

Також в прикладі було використано прийом додавання та заміни. Оскільки в репортажі не було вказано, хто такий Андріо Піратоні, під час сприймання інформації у читача можуть виникнути проблеми з розумінням тексту. Задля уникнення непорозумінь, в перекладі було уточнено, що Андріо Піратоні — це італійський підприємець. При перекладі також було замінено «was der Staat für ihn tun kann» на «як держава може йому допомогти».

В наступному прикладі відбулось опущення цілого речення:

Miquesha Willis aus Daly City bei San Francisco hat vor ein paar Tagen ihren Job bei einer Trockenbaufirma verloren: wegen Corona. »Damit ist auch meine Krankenversicherung weg«, sagt die alleinerziehende Mutter [Die verdrängte Katastrophe. Der Spiegel. 14/2020].

Одинока мати Мікеша Вілліс із Дейлі-Сіті, що поблизу Сан-Франциско, кілька днів тому втратила роботу та медичне страхування через поширення коронавірусу.

Важливі елементи другого речення були поєднані з першим реченням, а саме «die alleinerziehende Mutter» та «Krankenversicherung» задля збереження сенсу та повного розуміння ситуації. В наведеному прикладі також було опущене слово «Trockenbaufirma», оскільки воно ніяк не впливає на сенс та розуміння тексту, проте нагромаджує текст.

Також в прикладі при перекладі відбулось додавання слова «поширення», оскільки, як вже було вказано, норми німецької та української мови відрізняються.

3.4 Заміна

Досить частим прийомом перекладача є заміна. При перекладі репортажів заміна може застосовуватись у випадках, коли необхідно використати інше слово, через певні норми мови або якщо інформація відома німецькомовним читачам та незрозуміла україномовним.

Розглянемо наступні приклади:

Über 380 000 Tote hat SOHR bis Anfang 2020 namentlich dokumentiert, jeweils nach Angaben aus mindestens zwei Quellen [ARCHIVAR DES VERBRECHENS. Stern. 19/2020].

Наглядацька організація в Сирії зафіксувала на початок 2020 року більше 380.000 смертей, за даними щонайменше двох джерел.

В наведеному прикладі така назва, як SOHR нічого не говорить українському реципієнтові, оскільки для нього це не відома назва. При перекладі назва організації була замінена на сферу діяльності цієї компанії, що більш важливо для розуміння україномовного читача. Також через структурні особливості речень німецької та української мов було змінено порядок слів при перекладі, а саме, підмет «Наглядацька організація в Сирії» поставили на початок речення.

Під час перекладу репортажів з німецької мови українською часто виникає необхідність в перебудові синтаксичної структури речень. Прикладом такої синтаксичної перебудови є зміна німецької пасивної конструкції, активною українською, де доповнення німецькою, що стоїть на початку речення, замінюється підметом українською. Наприклад:

Unterstützt wird er dabei vom Ökonomen Christoph Schmidt, Präsident des RWI – Leibniz-Instituts für Wirtschaftsforschung [Corona oder CO2. Der Spiegel. 15/2020].

Його підтримує економіст та президент Інституту економічних досліджень Лейбніца Кріштоф Шмідт.

В наведеному прикладі в вихідному тексті підметом виступав займенник «er», що під час перекладу був змінений, та в перекладеному тексті підметом вже виступає «Christoph Schmidt».

3.5 Генералізація

Одним із видів заміни, який часто використовується під час перекладу репортажів є генералізація. Генералізацією називається заміна одиниці мови оригіналу, що має більш вузьке значення, одиницею мови перекладу з більш широким значенням.

При перекладі німецькомовних репортажів прийом генералізації часто виражається в заміні іменника.

В наведеному прикладі перекладу німецькомовних репортажів відбувається генералізація:

Die Studentin sitzt auf einem der Klappstühle im Gebetsraum der Synagoge von Halle, Humboldtstraße 52, an jenem Ort, an dem sie vor drei Monaten dem Tod entkam [Sehnsucht nach Normalität. Der Spiegel. 2/2020].

Студентка сидить на одному зі стільців у приміщенні для молитв синагоги в місті Галле, Гумбольдштрассе 52, на тому ж місці, де вона три місяці тому втекла від смерті.

В цьому прикладі іменник з більш вузьким значенням «Klappstühle» був заміненний на іменник з більш широким значенням «стілців», оскільки для українців це буде більш зрозуміло. Процес генералізація в цьому прикладі використаний через культурні відмінності двох народів.

В наведеному прикладі також був використаний процес додавання: «von Halle» — «в місті Галле», оскільки без доданого пояснювального елемента читачу може бути не зрозуміло, про що саме йдеться (про населений пункт, територіальну одиницю тощо).

Часто процес генералізації відбувається в реченнях з назвами відомих німецьких компаній, організацій тощо. Оскільки ці назви зазвичай не відомі

українцям, перекладач може використати прийом генералізації, щоб україномовний читач точно розумів, про що йде мова.

Наприклад:

Die Hochbahn und die Dekra bilden seit 2017 geflüchtete Männer und Frauen zu Busfahrern und Busfahrerinnen aus [Freie Fahrt. Der Spiegel. 18/2020].

Оператори системи громадського транспорту з 2017 року навчають біженців бути водіями автобусів.

В наведеному прикладі було використано прийом генералізації з назвами «die Hochbahn» та «die Dekra», тому що фірмові назви компаній не несуть тої інформації в українській мові, яка з ними пов'язана в оригіналі, та потребують роз'яснення або заміни.

Іноді генералізація також використовується у зв'язку з відмінностями в стилістичних нормах. Так, в наведеному прикладі, більш вузьке «geflüchtete Männer und Frauen» було змінено на «біженців», а «Busfahrern und Busfahrerinnen» на «водіями автобусів».

3.6 Компенсація

При перекладі репортажів з німецької мови українською не рідко використовується такий прийом, як компенсація. Цей прийом зазвичай використовується, коли в українській мові немає еквіваленту слова або виразу німецької мови.

Розглянемо прийом компенсації на прикладі:

Kinder sind mehr als Virenschleudern, vor denen man sich in Acht nehmen muss [Lasst sie raus! Die Zeit. 18/2020].

Діти — це значно більше, ніж просто переносники вірусу, яких треба остерігатись.

В наведеному прикладі використано складний іменник, еквіваленту якого немає в українській мові і це викликає труднощі при перекладі. Те, що прийнятно однією мовою, може бути сприйнято неправильно іншою мовою. Якщо українською перекласти «Virenschleudern» дослівно (рогатки вірусу),

україномовна людина взагалі не зрозуміє до чого тут рогатки та що малося на увазі. В таких випадках, коли при перекладі німецькомовного репортажу виявляється, що еквіваленту українською мовою немає, зазвичай використовується прийом компенсації.

Компенсація використовується особливо часто там, де необхідно передати внутрішньолінгвістичні значення, що характеризують певні мовні особливості оригіналу - діалектне забарвлення, неправильність або індивідуальні особливості мови, каламбури, гру слів, ідіоми тощо. Наприклад:

Manche sprechen vom „Schutzengel“, wenn sie dem Teufel von der Schippe gesprungen sind oder rechtzeitig einem E-Scooter auf dem Bürgersteig ausweichen konnten [„Es gibt eine UNSICHTBARE Wirklichkeit“ – auch im Petersdom. Stern. 52/2019].

Деякі згадують про «янгола-охоронця», якщо вони ледве убереглися від смерті або змогли вчасно уникнути електронного скутера на тротуарі.

Так в наведеному прикладі було використано прийом компенсації для перекладу ідіоми «dem Teufel von der Schippe gesprungen sein», яку неможливо перекласти дослівно, тож було перекладено, як «ледве уберегтися від смерті».

Також в прикладі було використано прийом генералізації: «sprechen» - «згадують», оскільки німецьке «sprechen» має більш широкий спектр значень та для правильного перекладу розглядається в контексті.

3.7 Антонімічний переклад

Антономічний переклад представляє собою заміну будь-якого поняття, вираженого в оригіналі, протилежним поняттям в перекладі з відповідною перебудовою всього висловлювання для збереження незмінного змісту.

При перекладі репортажів іноді важко знайти еквівалент українською згідно з нормами мови, тому використовується такий прийом перекладацької трансформації, як антонімічний переклад.

Розглянемо декілька прикладів з німецькомовних репортажів:

1. *Nun, da seine Frau nicht mehr dabei ist, redet er offener* [Der Bluff des Jahrhunderts. Die Zeit. 10/2020].

Тепер, коли його жінка пішла, він говорить про це відкрито.

2. *Am Sterbebett versprach sie ihrem Ehemann, nicht zu ruhen, bis Orons Leiche zurück auf israelischem Boden ist* [Die verlorenen Söhne. Die Zeit. 20/2020].

На смертному ложі вона пообіцяла чоловікові робити все, що від неї залежить, поки тіло Орона не повернеться на ізраїльську землю.

В першому прикладі німецька заперечна конструкція передається українською стверджувальною, тобто «nicht mehr dabei ist» змінюється в перекладі на «пішла». В другому реченні також відбувається заміна заперечної конструкції стверджувальною та «nicht zu ruhen» змінюється на антонімічне «робити все, що від неї залежить». Така заміна при перекладі дає те ж значення реченню.

Приєм антонімічного перекладу також може застосовуватись в реченнях з «solange»:

»Solange es keinen Frieden gibt, darf der Wiederaufbau nicht beginnen«, sagt sie [Die große Jagd. Der Spiegel. 17/2020].

«Лише коли буде мир, може початись відбудова», - сказала вона.

В прикладі сполучник «solange» був змінений при перекладі на антонімічний «лише коли». Також «solange» може бути змінено на «лише тоді, коли».

3.8 Зміна порядку слів

Перестановки слів в реченнях зумовлені низкою причин, основною з яких є відмінність в порядку слів в реченнях в німецькій і українській мовах. В німецькій мові дієслово може стояти як на другому місці в реченні, так і в підрядній частині складнопідрядного речення в кінці речення. В українській мові ж дієслово в складному реченні ніколи не буде стояти в кінці речення. Так само в німецькій мові нова інформація зазвичай стоїть в кінці речення.

Розглянемо зміни порядку слів в німецькомовних репортажах при перекладі на прикладі:

In einem Brief an seinen Zwillingbruder schildert er, wie die beiden zusammen mit ihrer verwitweten Mutter, einer späteren Lehrerin, aus Schlesien nach Berlin kamen [Goldbarren im Schrank. Der Spiegel. 19/2020].

У листі до свого брата-близнюка він розповідає, як вони приїхали до Берліна із Сілезії (край у Центральній Європі, що лежить у сучасній Польщі, Чехії та Німеччині) разом зі своєю вдовою матір'ю, яка згодом стане вчителем.

З наведеного прикладу можна побачити, що в українській мові зазвичай присудок стоїть одразу після підмета. Через відмінності з німецькою мовою, під час перекладу необхідно змінювати порядок слів у тексті. В оригінальному реченні обставини місця «aus Schlesien» та «nach Berlin» стоять в кінці речення перед дієсловом, проте українською мовою так само передати не можна, оскільки буде порушений порядок слів, та читач може навіть не зрозуміти про що йдеться в реченні.

Також при перекладі було додано коментар - «край у Центральній Європі, що лежить у сучасній Польщі, Чехії та Німеччині», тому що український читач може не зрозуміти, що це за назва, чи це населений пункт, чи регіон, чи певна територія.

Часто під час перекладу виникає необхідність змінити порядок слів таким чином, щоб на початку речення стояли підмет та присудок, а далі — інші члени речення. Наприклад, як в наступному реченні:

Über die befestigten Grenzen an Donau und Rhein und in Britannien dringen germanische Eroberer ein – wobei Kultur und Reichtum der Römer eine solche Faszination auf sie ausüben, dass sie sich auch für die christliche Religion öffnen [Der Weg des Kreuzes. Die Zeit. 53/2019].

Германські завойовники нападають на укріплені кордони на Дунаї та Рейні та в Британії, завдяки чому культура та багатство римлян викликають у них таке захоплення, що вони також готові прийняти християнську релігію.

В наведеному прикладі німецького речення на першому місці стоїть додаткова інформація, на другому — присудок, на третьому — підмет, в перекладі на українську навпаки на першому місці в реченні стоїть підмет, на другому — присудок, на третьому — додаткова інформація.

Як вже було зазначено, в підрядній частині підрядного речення в німецькому реченні дієслово стоїть в кінці речення, як в наведеному прикладі. При перекладі порядок слів змінюється.

В прикладі також було використано прийом компенсації: «für die christliche Religion öffnen» - «готові прийняти християнську релігії», оскільки українською мовою дослівно перекласти «відкриті для християнської релігії» не можна.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III

В третьому розділі було розглянуто особливості перекладу німецькомовних репортажів, зокрема прагматичну адаптацію під час перекладу та прийоми перекладацької трансформації, які найчастіше використовуються при перекладі репортажів.

Під час перекладу перекладач має враховувати відмінності менталітету та культури між німецькомовним читачем та україномовним, а також різницю у сприйнятті текстів між читачами.

Було проаналізовано більше 100 репортажів та визначено, що найчастіше під час перекладу німецьких репортажів застосовуються такі трансформації, як додавання, опущення, заміна, генералізація, компенсація, антонімічний переклад та зміна порядку слів.

Через відмінності в структурі речень і через те, що іноді більш стислі німецькі речення вимагають більш розгорнутого перекладу українською мовою використовується прийом додавання.

Прийом опущення при перекладі застосовується зазвичай для вилучення не зрозумілих україномовному читачу або нагромаджених елементів. Під час перекладу можуть випускатися повтори, деталі та слова, які лише ускладнюють розуміння тексту.

Прийом заміни зазвичай використовують, коли необхідно використати інше слово, через певні норми мови або якщо інформація відома німецькомовним читачам та незрозуміла україномовним. Також перекладач використовує таку перекладацьку трансформацію, якщо необхідно перебудувати синтаксичну структуру речення, одною з яких є зміна німецької пасивної конструкції, активною українською.

Генералізація застосовується часто для заміни іменника з більш вузьким значенням на іменник з більш широким та в реченнях з назвами відомих німецьких компаній, організацій, які український читач може не знати.

Прийом компенсації чітко ілюструє, що еквівалентність перекладу забезпечується на рівні не окремих елементів тексту, а всього тексту в цілому.

Компенсація використовується в реченнях з компонентами, еквіваленту яких немає в мові перекладу та там, де необхідно передати внутрішньолінгвістичні значення, що характеризують певні мовні особливості оригіналу - діалектне забарвлення, неправильність або індивідуальні особливості мови, каламбури, гру слів, ідіоми тощо.

Антонімічний переклад застосовується так само у випадках, коли в українській мові немає еквіваленту німецького слова або виразу та може використовуватись зі сполучником *solange*.

Часто при перекладі з німецької мови українською змінюється порядок слів, через різну структуру речень в українській та німецькій мові.

Таким чином, для того щоб перекладений репортаж сприймався так само, як рідною мовою читача, в більшості випадків перекладачеві необхідно істотно відредагувати оригінал.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

В результаті проведеної роботи можна зробити наступні висновки:

Дискурс — це невід’ємний компонент лінгвістики, який у вузькому сенсі розуміється як текст або розмову, тобто вербальну складову комунікативної дії, а в широкому сенсі, як комплексна комунікативна подія, що відбувається між мовцем та слухачем в процесі комунікативної дії в певному часовому, просторовому та іншому контекстах.

Французька школа аналізу дискурсу у дослідженні дискурсу поєднує дискурс-аналіз з іншими напрямками та розвиває нові підходи до аналізу тексту з суміжними з дискурсом мовними явищами.

Англо-американська школа аналізу дискурсу прирівнює дискурс до діалогу та розуміє як зв’язну мову та як дискуривну практику, яка містить в собі виробництво та сприйняття текстів та яка здійснюється у рамках широкого соціального контексту.

Німецька школа аналізу дискурсу розуміє поняття дискурс, як сукупність текстів з однією тематикою, висуваючи на перше місце їх якісний, а не кількісний склад.

Дослідники виділяють багато класифікацій дискурсу, в залежності від різних умов. Так, відповідно до колективної монографії Русакової О. Ф., одним з типів дискурсу є медійний дискурс.

Вивчення медіа-дискурсу без аналізу поняття медіа-текст вважається неможливим. Так, за допомогою комунікативної моделі ми пояснили поняття таким чином, що текст — повідомлення, медіа-текст — це повідомлення та канал, а медіа-дискурс — це повідомлення з усіма компонентами комунікації.

У ході проведення дослідження виокремлено основні функції медійного дискурсу, серед яких інформативна, регулятивна, освітня, розважальна, фатична та рекламна.

Встановлено, що особливістю дискурсу мас-медіа є соціальна оцінність, відкритість позиції автора і «політико-ідеологічний модус формування тексту»; що його мета - впливати на суспільну свідомість і змінити її за допомогою

формування позитивної або негативної громадської думки щодо тих чи інших факторів соціального буття людини.

Під час дослідження репортажу були встановлено, що у визначенні поняття «репортаж» найчастіше акцент ставиться на актуальності теми повідомлення.

В жанрі «репортаж» автор висвітлює певну подію з подробицями, наводить цитати для наочного уявлення описуваної ситуації, використовуються елементи опису і розповіді.

Просліджували закономірність, що репортажі розміщують в різні розділи, пов'язані однією темою, що певно орієнтоване на інтереси читачів.

Основою репортажів завжди виступає гостра політична, економічна або соціально-культурна проблема, яка висвітлюється з позиції автора статті як свідка подій в суспільстві.

Було проаналізовано більше 200 репортажів, серед яких близько в більше ніж половині одразу в першому абзаці подається фактуальна інформація, а далі додаються коментарі очевидців або авторитетних людей, деталі, певні особливості. В 10% статей в перших абзацах автор приділяв велику увагу передумовам, описом ключових персонажів, місця подій або дій перед фактуальною інформацією. Ще в 10% репортажів використовуються питання, щоб привернути увагу читачів та урізноманітнити текст, перед поданням фактуальної інформації.

Репортажі характеризуються як об'єктивністю, так і суб'єктивністю.

За результатами проведеного дослідження серед елементів, що підтверджують об'єктивність німецького журнального репортажу, можна виділити початок репортажу в формі *Präsens Historicum*, посилення на дослідження автора і видання, цитування висловлювань учасників або авторитетних осіб.

Журнальний репортаж — це неанонімний жанр, тому в ньому знаходять вираження і риси індивідуального стилю та суб'єктивна оцінка автора. На екстралінгвістичному рівні це проявляється в особливому ракурсі висвітлення

подій, у виборі тих чи інших підтем для розкриття основної теми, а також у власних висновках і оцінках автора, представлених, як правило, в останньому абзаці репортажу.

Проте зазвичай в репортажах не використовуються вузькоспеціальні слова і вирази, діалектизми, арготизми, поетизми, варваризми, індивідуальні неологізми, велика кількість метафор та жаргонізмів, а лише подаються конкретні факти.

В репортажах використовуються топоніми та антропоніми, дати, аббревіатури, посилання на історичні події, термінологія відповідної тематики, англіцизми та порівняння.

З перекладацької точки зору було проаналізовано більше 100 репортажів з 20 відомих німецьких журналів «Der Spiegel», «Stern», «Die Zeit». Переклад репортажів характеризується великою кількістю перекладацьких трансформацій. Найчастіше виникає необхідність використання прийомів додавання, опущення, заміни, генералізації, компенсації, антонімічного перекладу та зміни порядку слів.

Наведені трансформації досить рідко використовуються поодинокі. Зазвичай, в одному реченні можуть використовуватись по 2-3 і навіть більше трансформацій.

Перекладач застосовує трансформації, щоб досягнути необхідного комунікативного ефекту та краще пояснити ті моменти тексту, які може не зрозуміти читач.

Часто перекладацькі трансформації використовуються через відмінності в нормах німецької та української мов. Зазвичай з цієї причини використовуються такі перекладацькі трансформації, як додавання, антонімічний переклад та зміна порядку слів.

Ще однією причиною використання трансформацій є відсутність еквіваленту в мові перекладу. За допомогою трансформацій завжди перекладаються складні іменники, діалектизми, каламбури, гра слів, ідіоми та інші засоби, оскільки дослівний переклад неможливий.

Оскільки структури німецького та українського речення значно відрізняються, під час перекладу виникає необхідність в зміні порядку слів в реченні.

Отже, одним з найважливіших факторів при перекладі є прагматичний фактор, який визначає не тільки спосіб реалізації перекладу, а й обсяг переданої інформації в перекладеному тексті.

ZUSAMMENFASSUNG

Als Ergebnis der Arbeit können wir die folgenden Schlussfolgerungen ziehen.

Der Diskurs ist ein integraler Bestandteil der Linguistik, der im engeren Sinne als Text oder Konversation verstanden wird, d.h. als verbaler Bestandteil des kommunikativen Handelns und im weiteren Sinne als komplexes kommunikatives Ereignis, das zwischen Sprecher und Hörer im Prozess des kommunikativen Handelns in einem bestimmten zeitlichen, räumlichen Zusammenhang auftritt.

Die französische Schule für Diskursanalyse in Diskursstudien kombiniert Diskursanalyse mit anderen Bereichen und entwickelt neue Ansätze zur Analyse von Texten mit sprachbezogenen Phänomenen im Zusammenhang mit Diskursen.

Die angloamerikanische Schule für Diskursanalyse setzt den Diskurs mit dem Dialog gleich und versteht ihn als kohärente Sprache und als diskursive Praxis, die die Produktion und Wahrnehmung von Texten in einen breiten sozialen Kontext einbezieht.

Die Deutsche Schule für Diskursanalyse versteht das Konzept des Diskurses als einen Satz von Texten mit einem einzigen Thema, wobei deren qualitative und nicht quantitative Zusammensetzung an erster Stelle steht.

Die Forscher unterscheiden je nach den verschiedenen Bedingungen viele Klassifikationen von Diskursen. So ist nach Rusakovas skollektiver Monographie eine der Arten des Diskurses der Mediendiskurs.

Das Studium des Mediendiskurses ohne Analyse des Konzepts des Medientextes wird als unmöglich angesehen. Mit Hilfe eines Kommunikationsmodells haben wir das Konzept so erklärt, dass Text eine Nachricht ist, Medientext eine Nachricht und ein Kanal und Mediendiskurs eine Nachricht mit allen Komponenten der Kommunikation.

Wir haben die Hauptmerkmale des Mediendiskurses hervorgehoben, einschließlich informativer, regulatorischer, bildender, unterhaltamer, phatischer und werblicher Aspekte.

Festgestellt, dass die Besonderheit des Massenmediendiskurses die soziale Bewertung, die Offenheit der Position des Autors und die "politisch-ideologische Art

der Textbildung" ist; dass sein Zweck darin besteht, das öffentliche Bewusstsein zu beeinflussen und es zu verändern, indem eine positive oder negative öffentliche Meinung zu bestimmten Faktoren des sozialen Lebens einer Person gebildet wird.

Während des Studiums der Reportage wurde festgestellt, dass bei der Definition des Begriffs "Reportage" häufig die Relevanz des Themas der Nachricht im Vordergrund steht.

Im Genre "Reportage" behandelt der Autor ein bestimmtes Ereignis mit Details, Zitate für eine visuelle Darstellung der beschriebenen Situation, Elemente der Beschreibung und Geschichte werden verwendet.

Sie folgten dem Muster, dass die Berichte in verschiedenen Abschnitten zu einem einzigen Thema platziert wurden, das wahrscheinlich auf die Interessen der Leser ausgerichtet war.

Die Berichterstattung stützt sich immer auf ein akutes politisches, wirtschaftliches oder soziokulturelles Problem, das von der Position des Autors des Artikels als Zeuge gesellschaftlicher Ereignisse abgedeckt wird.

Es wurden mehr als 200 Berichte analysiert, darunter mehr als die Hälfte des ersten Absatzes mit phatischen Informationen, gefolgt von Augenzeugenkommentaren oder maßgeblichen Personen, Einzelheiten und Besonderheiten. In 10% der Artikel in den ersten Absätzen achtete der Autor besonders auf den Hintergrund, die Beschreibung der Schlüsselfiguren, den Ort der Ereignisse oder Aktionen vor der Sachinformation. In weiteren 10% der Berichte werden Fragen verwendet, um die Aufmerksamkeit der Leser zu erregen und den Text zu diversifizieren, bevor phatische Informationen bereitgestellt werden.

Die Berichterstattung ist sowohl durch Objektivität als auch durch Subjektivität gekennzeichnet.

Nach den Forschungsergebnissen können wir unter den Elementen, die die Objektivität des deutschen journalistischen Berichts bestätigen, den Beginn des Berichts in Form von Präsens Historicum, Links zur Recherche und Veröffentlichung des Autors, Zitieren von Aussagen von Teilnehmern oder maßgeblichen Personen unterscheiden.

Die Berichterstattung in Magazinen ist ein nicht anonymes Genre, daher findet sie Ausdruck und Merkmale des individuellen Stils und der subjektiven Einschätzung des Autors. Auf der extralinguistischen Ebene manifestiert sich dies in einer besonderen Perspektive der Berichterstattung über Ereignisse, in der Auswahl bestimmter Unterthemen, um das Hauptthema zu enthüllen, sowie in den eigenen Schlussfolgerungen und Bewertungen des Autors, die normalerweise im letzten Absatz des Berichts vorgestellt werden.

Berichte verwenden jedoch normalerweise keine eng spezialisierten Wörter und Ausdrücke, Dialektismen, Slang, Poetik, Barbarei, individuelle Neologismen, eine große Anzahl von Metaphern und Jargons, sondern liefern nur spezifische Fakten.

In den Berichten werden Toponyme und Anthroponyme, Daten, Abkürzungen, Verweise auf historische Ereignisse, Terminologie, relevante Anglizismen und Vergleiche verwendet.

Aus übersetzerischer Sicht wurden mehr als 100 Berichte aus 20 bekannten deutschen Magazinen "Der Spiegel", "Der Stern", "Die Zeit" analysiert. Die Übersetzung von Übersetzungen ist durch eine große Anzahl von Übersetzungstransformationen gekennzeichnet. Am häufigsten besteht die Notwendigkeit, die Techniken des Hinzufügens, Weglassens, Ersetzens, Verallgemeinerns, Kompensierens, Antonymenübersetzens und Ändern der Reihenfolge von Wörtern zu verwenden.

Diese Transformationen werden selten alleine verwendet. Normalerweise können 2-3 oder mehr Transformationen in einem Satz verwendet werden.

Der Übersetzer verwendet Transformationen, um den gewünschten Kommunikationseffekt zu erzielen und die Teile des Textes besser zu erklären, die der Leser möglicherweise nicht versteht.

Übersetzungstransformationen werden häufig aufgrund unterschiedlicher deutscher und ukrainischer Sprachnormen verwendet. Typischerweise werden Übersetzungstransformationen wie Addition, Antonyme-Übersetzung und Änderung der Wortreihenfolge verwendet.

Ein weiterer Grund für die Verwendung von Transformationen ist das Fehlen von Äquivalenten in der Übersetzungssprache. Mit Hilfe von Transformationen werden immer süße Substantive, Dialektismen, Wortspiele, Wortspiele, Redewendungen und andere Mittel übersetzt, da eine wörtliche Übersetzung unmöglich ist.

Da sich die Strukturen der deutschen und ukrainischen Sätze erheblich unterscheiden, muss während der Übersetzung die Reihenfolge der Wörter im Satz geändert werden.

Einer der wichtigsten Faktoren bei der Übersetzung ist daher der pragmatische Faktor, der nicht nur die Übersetzungsmethode bestimmt, sondern auch die Menge der im übersetzten Text übertragenen Informationen.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акопов А. И. Аналитические жанры публицистики. Письмо. Корреспонденция. Статья. [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://window.edu.ru/window/library?p_rid=51184
2. Балабан О. О. Дискурс-теорії і дискурс-аналіз: історія і перспективи. [Електронний ресурс] / О. О. Балабан. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/apif/2010_5/balaban.pdf
3. Бархударов Л. С. Язык и перевод. М.: Международные отношения. 1975. 240 с.
4. Борботько В. Г. Принципы формирования дискурса: От психолингвистики к лингвосинергетике. / В. Г. Борботько. - 4-е изд-е. - М.: Либроком, 2011. 288 с.
5. Бутова І. С. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень / І. С. Бутова // Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2009. Вип. 16. С. 232–238.
6. Голоднов А. В. Персуазивность как универсальная стратегия текстообразования в риторическом метадискурсе: автореферат дисс. ... докт. филол. наук: 10.02.04 / Голоднов Антон Владимирович . СПб, 2011. 42 с.
7. Дзялошинский И. М. Проективная деятельность в структуре журналистского творчества. Режим доступа: <http://www.dzyalosh.ru/01-comm/books/delov-prensa/3-dzylochinskii.html>
8. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен / Під заг.ред. Шевченко І. С.: Монографія. Харків: Константа. 2005. 356 с.
9. Добросклонская Т. Г. Массмедийный дискурс: теория и методы изучения / Т. Г. Добросклонская. // «Дискурс современных масс-медиа в перспективе теории, социальной практики и образования». I Междунар. науч.-практ. конф. Белгород, БелГУ, 1-4 апреля 2014 г.: Сб. науч. работ / Под ред. Е. А. Кожемякина, А. В. Полонского, А. Г. Ходеева. Белгород : Константа, 2014. 382 с.

10. Добросклонская Т. Г. Медиадискурс как объект лингвистики и межкультурной коммуникации. Вестн. моск. ун-та. Серия 10. Журналистика. 2006. № 2. С. 20-33
11. Желтухина М. Р. О содержании дискурса масс-медиа / М. Р. Желтухина // Вісник Луганського педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Луганськ, 2007. № 11 (128). Ч. 1. С. 27–40.
12. Желтухина М. Р. Специфика речевого воздействия тропов в языке СМИ: дис. ... д-ра филол. наук [Текст] / М. Р. Желтухина. М., 2004. 132.
13. Желтухина М. Р. Функции масс-медиального дискурса / М. Р. Желтухина // Жанры и типы текста в научном и медийном дискурсе: межвуз. сборник науч. трудов. Орел : ОГИИК, ПФ «Картуш», 2007. Вып. 5. С. 191-201.
14. Казак М. Ю. Специфика современного медиатекста / М. Ю. Казак. // Научный журнал «Современный дискурс-анализ». – 2011. №6. С. 34-37.
15. Карасик В. И. Языковые ключи. М. : Гнозис, 2009. 406 с.
16. Карась А. Семіотична перспектива інтерпретації реальності як дійсності // Філософська думка. 2008. №5. С. 16-29.
17. Кашкин В. Б. Дискурс: уч. пособие. Воронеж, 2004. 76 с.
18. Кибрик А. А. Обосновано ли понятие “Дискурс СМИ”? / А. А. Кибрик // Жанры и типы текста в научном и медийном дискурсе. Под ред. А. Г. Пастухова - Орел: ОГИИК, 2008. С. 6-11
19. Ковчак В. О. "Дискурс як чинник суспільного здійснення людини." Гілея: науковий вісник 97 (2015). С. 203-207.
20. Кожемякин Е. А. Дискурсный подход к изучению институциональной культуры / Е. А. Кожемякин - Белгород, 2008. - 244 с.
21. Кожемякин Е. А. Массовая коммуникация и медиадискурс: к методологии исследования / Е. А. Кожемякин // Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: Гуманитарные науки. – 2010. №2 (73). Вып.11. С. 13-21

22. Костяшина Е. А. Тематическое единство как фактор организации медиадискурса [Электронный ресурс] / Е. А. Костяшина // Язык и культура. 2009. No 3. Режим доступа: <http://www.lib.tsu.ru/mminfo/000349304/07/image/07-034.pdf>
23. Лук'янець В. Дискурс // Філософський енциклопедичний словник / За ред. В. Ф. Шинкарука. К.: Абрис, 2002. С. 156.
24. Лук'янець В. Г. Філософія дискурсу / В. Г. Лук'янець // Вісник НАНУ. 2002. No 12. С. 22-28.
25. Макаров М. Л. Основы теории дискурса/ М. Л. Макаров. М.: ИТДГК "Гнозис", 2003. 280 с.
26. Маслова Т. Б. Типологія наукового дискурсу в сучасній мовознавчій парадигм / Т. Б. Маслова // Англїстика та американїстика: (зб.наук.пр)/ ред.кол.: А. І. Анїсімова (голов.ред), Т. М. Потніцева (заст.голов.ред.) та ін.. Д.: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2012. Вип. 10. С.39-43.
27. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода. / Р. К. Миньяр-Белоручев – М.: Московский лицей, 1996. 290 с.
28. Поліщук О. П. Інфосфера України: особливості мас-медійного дискурсу у контексті естетичної інформації / О. П. Поліщук, О. І. Свінціцька // Історія. Філософія. Релігієзнавство. 2008. No 2. С. 56–59.
29. Попович М. Бути людиною. К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2011. С. 52
30. Почепцов Г. Г. (мол.) Теорія комунікації / Почепцов Г. Г. – 2-ге вид., доп. К. : Вид. центр "Київський університет", 1999. 308 с.
31. Раду А.І. Типологія та лінгвістичні особливості функціонування ділової реклами (на матеріалі англомовної рекламної продукції) : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 – герм. мови / А. І. Раду. Запоріжжя, 2004. 247 с.
32. Романюк С. К. Типологічні особливості рекламного дискурсу/ С. К. Романюк // Вісник Житомирського державного університету. Серія: Філологічні науки. 2010. No 54. С. 228-231.

33. Русакова О. Ф. Современные теории дискурса: опыт классификаций / Современные теории дискурса. Мультидисциплинарный анализ (серия «Дискурсология»). Екатеринбург : Издательский Дом «Дискурс-Пи», 2006. С. 11-30
34. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. Полтава: Довкілля-К, 2008. 550 с.
35. Серио П. Как читаются тексты во Франции // Квадратура смысла: Французская школа анализа дискурса. М.: Прогресс, 1999. С. 12-53
36. Солганик Г. Я. К определению понятий «текст» и «медиа́текст» // Вестник МГУ. Сер. 10. Журналистика. 2005. №2. С. 7-15
37. Солганик Г. Я. Стил ь репортажа. М. : Изд-во Моск. ун-та, 1970. 75 с.
38. Толковый словарь Т. Ф. Ефремовой [Электронный ресурс]. М.: Русский язык, 2000. Режим доступа: <http://www.edudic.ru/efr/102207/>
39. Филлипс Л., Йоргенсен М. В. Дискурс анализ: теория и метод. Харьков: Изд-во Гуманитарного центра, 2004. 336 с.
40. Чернявская В. Е. Дискурс власти и власть дискурса: проблемы речевого воздействия: учеб. пособие. М.: Флинта: Наука, 2006. 136 с.
41. Юсупова Т. С. Функционально-стилистические и прагматические характеристики англоязычного военного дискурса: Автореф. дисс. ... канд филол. наук. Самара, 2010. 190 с.
42. Busse D., Teubert W. Ist Diskurs ein sprachwissenschaftliches Objekt? Zur Methodenfrage der historischen Semantik // Begriffsgeschichte und Diskursgeschichte. Methodenfragen und Forschungsergebnisse der historischen Semantik / ed. D. Busse et al. Opladen, 1994. S. 10-28
43. Dijk T. A. van Strategies of discourse comprehension / T. A. van Dijk, W. Kintsch - New York: Academic Press, 1983. 389 p.
44. Harris Z. Discourse Analysis / Z. Harris // Language 28. London, 1952. 1-30 p.

45. Levinson S. C. *Pragmatics* / S.C. Levinson. New York: Cambridge University Press. - 1983. – 435 p.
46. Lorenz D. *Journalismus* / D. Lorenz – Weimar, 2009. 224 S.
47. Maas U. *Als der Geist der Gemeinschaft eine Sprache fand: Sprache in Nationalsozialismus. Versuch einer historischen Argumentationsanalyse.* Opladen: Westdeutscher Verlag, 1984, S. 261
48. Roloff E. K. *Journalistische Textgattungen* / E. K. Roloff. München, 1982. 111 S.
49. Scollon R. *Mediated Discourse as Social Interaction* / R. Scollon London: Routledge, 2001.
50. Spitzmüller J. *Das Eigene, das Fremde und das Unbehagen an der Sprechkultur. Überlegungen zur Dynamik sprachideologischer Diskurse.* / J. Spitzmüller // *Aptum. Zeitschrift für Sprachkritik und Sprachkultur* 1(3). 2005
51. Stubbs M. *Discourse analysis: the sociolinguistic analysis of natural language.* Chicago: University of Chicago Press, 1983. P. 272

СПИСОК ЕМПІРИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

52. Der Spiegel: Captain Europe. №28/06.07.2019
53. Der Spiegel: Costa Corona. №19/02.05.2020
54. Der Spiegel: Das Pleitevirus. №15/04.04.2020
55. Der Spiegel: Das Ungeheuer von Seattle. №32/03.08.2019
56. Der Spiegel: Der Aufbruch. №17/18.04.2020
57. Der Spiegel: GLATT GELOGEN. EWIG JUNGE HAUT? №34/17.08.2019
58. Der Spiegel: Glaube, Liebe, Tapferkeit. Die Psychologie der Angst und die Kunst, Krisen zu meistern. №16/11.04.2020
59. Der Spiegel: Raus aus der Ehrgeiz-Falle. №2/04.01.2020
60. Der Spiegel: Schulversagen. №18/25.04.2020
61. Der Spiegel: Sind wir bereit? №12/14.03.2020
62. Der Spiegel: So isser, der Ossi. №35/24.08.2019
63. Der Spiegel: TRIO INFERNALE. №39/21.09.2019

64. Der Spiegel: Unser Beitrag zum Klimaschutz. №38/14.09.2019
65. Der Spiegel: Wie kommen wir raus? №14/28.03.2020
66. Die Zeit Wissen: Umschalten! Wie Sie Stress loswerden und Energie gewinnen. №04/07-08.2019
67. Die Zeit: 70 Jahre Grundgesetz. Das liebste Buch der Deutschen. №19/02.05.2019
68. Die Zeit: Das Fest. №53/18.12.2019
69. Die Zeit: Der Mensch will raus! №20/07.05.2020
70. Die Zeit: Die Helden des Widerstands. №30/18.07.2019
71. Die Zeit: Hoffen auf Heilung. №18/23.04.2020
72. Die Zeit: Vorsicht – aber keine Panik! №10/27.02.2020
73. Focus: Berlin. Wiedergeburt einer Weltstadt. №46/9.11.2019
74. Stern: „Die Reise wird hart“. №34/15.08.2019
75. Stern: Ich bin für dich da!. №47/14.11.2019
76. Stern: Ist da wer? №52/18.12.2019
77. Stern: Trinken wir zu viel? №19/10.04.2020
78. Stern: Wie zerbrechlich ist unser Wohlstand? №38/12.09.2019
79. Stern: 215 ÄRZTE FORDERN IM STERN: Mensch vor Profit!
№37/05.09.2019